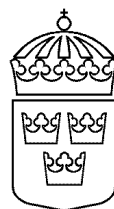

Riksdagens protokoll

2001/02:7

Tisdagen den 2 oktober

Kl. 14.00 – 16.17

Protokoll
2001/02:7

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 25 och 26 september.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Lars-Åke Josefsson* (s) anhållit om att bli entledigad från uppdraget som ersättare för riksdagsledamot.

Kammaren biföll denna anhållan.

3 § Anmälan om särskild företrädare för partigrupp

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Britt Bohlin som särskild företrädare för partigruppen.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2001/02:13

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:13 av Harald Nordlund (fp) om den gröna boxen.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 oktober 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 27 september 2001

Jordbruksdepartementet

Margareta Winberg

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditionschef

Interpellation 2001/02:7

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:7 av Siw Wittgren-Ahl (s) om barnsoldater inför rätta.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 oktober 2001.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 september 2001

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

Interpellation 2001/02:12

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:12 av Ulla Hoffmann (v) om utlämningen av ryska krigsfångar.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 oktober 2001.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 27 september 2001

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

Interpellation 2001/02:3

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:3 av Per Bill (m) om Systembolagets sortimentstyrning.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 oktober 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 27 september 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 2001/02:14

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:14 av Lennart Beijer (v) om Postens hemställan om höjda porton.

Interpellationen kommer att besvaras den 23 oktober 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 26 september 2001

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Anf. 1 Förvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Runar Patriksson har i en interpellation anför att om man inte förlägger hela ledningen för Förvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet till Karlstad kommer detta att innebära förluster i kompetens och pengar. Runar Patriksson har frågat mig vad jag tänker göra åt det.

Riksdagen beslutade i våras om inriktningen för utformningen av Förvarsmaktens organisationsenhet för underhållstjänst och stödverksamhet (bet. 2000/01:FöU9, rskr. 2000/01:214). Den nya organisationsenheten ska inrättas den 1 januari nästa år. Fram till dess bedrivs förberedelserna för verksamheten i ett projekt inom Förvarsmakten: Forgus.

Som Runar Patriksson nämner är inriktningen att ledningen för den nya organisationsenheten lokaliseras till Karlstad. Utöver denna koncernledning kommer det för varje division i organisationsenheten att finnas en sammanhållande divisionsledning. Ledningen för försörjningsdivisionen kommer att lokaliseras till Boden, för teknikdivisionen till Arboga och för servicedivisionen till Karlskrona. Regeringen redovisade denna inriktning i proposition 2000/01:113 *Vissa ledningsfrågor inom det militära försvaret m.m.* Riksdagen godkände regeringens förslag till inriktning.

Av försvarsutskottets betänkande i ärendet framgår att två motioner behandlades, vilka båda föreslog Karlstad som lokaliseringsort för den framtida ledningen av organisationsenheten. Koncernledningen i Karlstad skulle enligt motionärerna personellt sett göras större, medan divisionsledningarna i motsvarande mån skulle göras mindre. Därmed skulle, enligt motionärerna, kompetensen vid Förvarsmaktens underhållscentrum i Karlstad kunna behållas.

Förvarsutskottet underströk i likhet med motionärerna vikten av att koncern- och divisionsledningarna bemannas med tillräcklig kompetens samt betydelsen av att säkerställa en god personalförsörjning. Utskottet erford dock att behovet av kompetens i den nya organisationen snarare skulle vara divisions specifikt än centralt för koncernledningen. Detta ansåg utskottet tala emot motionärernas förslag, vilket medförde att förslagen avstyrktes. Utskottet ansåg härutöver att det borde vara regeringens och Förvarsmaktens uppgift att detaljutforma den nya organisationsenheten.

Fru talman! Jag delar försvarsutskottets uppfattning i ledningsfrågan. Denna uppfattning överensstämmer även med vad Förvarsmakten redovisat till regeringen. Efter vad jag har inhämtat är kompetensprofilen på de tjänstemän som kommer att arbeta i ledningen väsentligen specifik för de olika divisionerna service, teknik och försörjning. Divisionsledningarna har enligt Förvarsmaktens bedömning goda förutsättningar att verka från de orter jag har nämnt. Jag ser vid en samlad bedömning ingen anledning att ha någon annan uppfattning i frågan.

Det finns sålunda knappast något behov av att ha en stor central koncernledning enligt vad Runar Patriksson anför, och jag har svårt att se den stora risk för kompetensförluster som nämns i hans interpellation. Inte heller anser jag att det är riktigt att tala om en utlokalisering av verk-

samhet från Karlstad, då verksamheten vid Försvarsmaktens underhållscentrum endast delvis är relevant för ledningen av de tre divisionerna i den nya organisationen.

Den personal som i dag tjänstgör vid Försvarsmaktens underhållscentrum kommer att kunna arbeta i ledningen för den nya organisationsenheten i den mån dess kompetens passar in i den nya verksamheten. Samma sak gäller i den utsträckning som lokaler m.m. i Karlstad är lämpliga för enhetens behov. Sammanfattningsvis vore det dock olämpligt, både ur ekonomisk och ur kompetensmässig synvinkel, att centralisera huvuddelen av ledningspersonalen till Karlstad och därmed reducera divisionsledningarna i motsvarande grad.

Anf. 2 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret, som jag också har fått skriftligt och kunnat se på lite grann i förväg. Jag har också försökt analysera det. De slutord som försvarsministern här säger gör en lite orolig för beslutet om Försvarsmaktens underhållscentrum, som går över i Forgus.

En av orsakerna till interpellationen i dess helhet är naturligtvis att vi som jobbar med denna fråga anser att det som finns i Försvarsmaktens underhållscentrum i dag – och som vi ska veta om inte är äldre än från 1998 – egentligen inte har kommit i sjön och i verksamhet förrän det tillsätts en ny utredning. I den slår man sönder denna organisation med 150 kompetenta människor som finns i Karolinen i Karlstad. Om man går in på djupet och kontrollerar FMUHC:s verksamhet kan man se betydande likheter med det som ska bli Forgus verksamhet – organisationen för underhåll och stöd.

Därför ställer man sig frågan: Vad finns det för anledning att flytta den kompetens som redan finns i FMUHC i Karlstad därifrån? Det verkar ju som att man tycker att det som vore det ekonomiskt och kompetensmässigt riktigaste vore att döpa om FMUHC till Forgus och göra vissa kompletteringar.

Detta kommer naturligtvis att medföra en stor minskning av kompetens i Karlstad. Karlstad har ju denna kompetens sedan 1975. Då skedde de utlokaliseringar som nu är orsaken till att denna kompetens finns där. Oron för oss som jobbar med försvarsfrågor och som kanske också lokaliseringmässigt är från Värmland gäller att de beslut som fattades i utlokaliseringshänseende nu är på väg att dra i väg mot Mälardalen och Stockholm igen med denna kompetens. Det tycker vi är fel både ur folkförankrings- och ur kompetenssynpunkt. Vi vet vilken kompetens som finns i Karlstad.

Mitt råd är att en kontraorder går ut från Försvarsdepartementet om att se över detta. Är det verkligen vettigt att slå sönder FMUHC, bilda ett nytt Forgus och flytta ut ledningar med ungefär samma uppgifter på tre nya orter?

I Karlstad är det på väg att bli en arbetsmarknad för militärer som jag tror är väldigt viktig – att man kan gå på rundgång. Jag och försvarsministern har tidigare också haft diskussioner i denna fråga. Man borde kunna byta arbetsplats och vara på Räddningsverket, Pliktverket, A 9 i Kristinehamn och på Försvarets sjukvårdscentrum och familjen kunna bo kvar inom ett område, så att även försvarsanställda kan ha ett dragligt liv.

Den kompetens som är uppbyggd runtomkring FMUHC i Karlstad är enligt min åsikt den som behövs för Forgus. Vi i Folkpartiet är helt övertygade om, när vi tittar igenom det här, att det skulle vara en förbilligande lösning. Jag tror att de pengar som behöver sparas inom försvaret bör sparas. Kompetensen finns i Karlstad, och det är min förhoppning att stora delar av nya Forgus får vara kvar lokaliserade i Karlstad.

Prot. 2001/02:7
2 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 3 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Den diskussion som Runar Patriksson och jag nu för är klart knuten till det riksdagsbeslut som just har tagits. Jag refererade utförligt hur försvarsutskottet och riksdagen har argumenterat. Självfallet diskuterar jag gärna frågan igen, men den är faktiskt prövad av riksdagen i just alla dessa avseenden. Jag avser därför inte att ta initiativ till någon ändring.

Jag vill gärna lägga fram något av bakgrunden till varför vi gör som vi gör. Det är det att detta handlar om en betydande och betydelsefull rationaliseringsförändring, och syftet är att åstadkomma ekonomiska besparingar. Om den här nya organisationen inte genomsyras av rationalitet och ekonomiskt tänkande träffar det ju en försvarsmakt som har en ekonomiskt utsatt situation. De arbetsuppgifter man ska göra måste rymmas inom en tydlig budget.

Detta gör att jag anser att det material vi har fått fram pekar på att de divisionsledningar som det handlar om förläggs till platser som blir rationellt ekonomiskt mycket lämpliga. De kommer där att samverka med personal som finns, myndigheter som har funnits och totalförsvarsgemensamma myndigheter. På den punkten kommer vi att nå rationalitet. Jag kan också säga att de i alla de tre fallen kommer att finnas på orter som har haft en ganska besvärlig sysselsättningssituation. Men avgörande har varit att slå vakt om rationalitet och kompetens för organisationen.

Jag kan sluta med att säga att jag inte avser att ge några omorder från Försvarsdepartementet till Överbefälhavaren eller Försvarsmakten. Men jag känner inte till någonting som pekar på att det här skulle vara ett steg, som interpellanten sade, på vägen där försvarets underhållsverksamhet "drar mot Mälardalen".

Anf. 4 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar återigen för svaret. Den sista delen kanske vi kan ta en sista debatt om – om lämpliga lokaler finns i Karlstad, som det står i försvarsministerns svar. Det här gör mig lite orolig. Det har gått rykten om att Försvarsmakten också har sagt upp hyreskontrakt i Karolinen i Karlstad, där FMUHC i dag finns.

Eftersom försvarsministern så bestämt ställer sig bakom försvarsutskottets beslut är min sista fråga i interpellationsdebatten om det som beslutet innehåller ligger helt fast, dvs. att den framtida ledningen av Forgus verksamhet ska vara lokaliserad i Karlstad. Det är mycket viktigt för oss att få svar på den frågan.

Vi har kanske olika uppfattningar om att den kompetens som i dag finns hos FMUHC inte skulle kunna fylla upp Forgus verksamhet. Då är det alltså viktigt att interpellationssvaret slutar med att försvarsministern också menar att styrkan i beslutet är att lokaliseringen av den centrala

ledningen för Forgus verksamhet ska vara i Karlstad och ingen annanstans.

Anf. 5 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Även på den här punkten anser jag att försvarsutskottets och riksdagens beslut ska vara vägledande. Ledningen kommer att vara lokaliserad till Karlstad.

Anf. 6 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar för det. Om det skulle vara så att försvarsmistern ändå kommer på andra tankar, nu när vi är i behov av besparingar inom försvaret, och kommer fram till att det som finns på FMUHC kan bli ett Forgus, skulle jag som interpellant kunna garantera att den kompetensen finns i Karlstad. Men jag är tacksam för svaret att det beslut som har tagits i riksdagen gäller och att Forgus framtida ledningsfunktion ska vara i Karlstad.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2001/02:10 om talängslan

Anf. 7 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Harald Nordlund har frågat mig vilka åtgärder jag vidtagit eller planerat för att underlätta för elever som drabbas av talängslan samt på vilket sätt detta problem uppmärksammas i lärarutbildningen.

Harald Nordlund utgår i sin fråga från undersökningar både i Sverige och i USA som visar att förekomsten av talängslan kan vara så hög som 20 % i en normalpopulation. Den har karaktären av ett dolt handikapp och kan också ge upphov till ett demokratiproblem genom att de som inte vågar yttra sig inte blir hörda eller representerade vid beslut. Harald Nordlund säger också att det dessutom kan vara ett jämställdhetsproblem eftersom kvinnor med talängslan är klart överrepresenterade.

Jag delar helt uppfattningen att det är olyckligt om människor på grund av rädsla och spänning att tala inför grupp inte har möjlighet att föra fram sina åsikter och därigenom hindras att delta i diskussioner. Det är förvisso ett demokratiproblem.

Förmågan att kommunicera är nödvändig i ett demokratiskt samhälle präglad av ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Förskolan ska lägga grunden till att barnen på sikt kan tillägna sig de kunskaper som utgör den gemensamma referensram som alla i samhället behöver. Läroplanen för förskolan, som infördes i detta syfte, säger tydligt att förskolan ska vara en levande social och kulturell miljö som stimulerar barnen att ta initiativ och som utvecklar deras sociala och kommunikativa kompetens. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling.

Ingen får utestängas från den tidiga starten i lärande och utveckling. Därför har riksdagen fattat beslut om reformen med maxtaxa, kvalitets-säkring, allmän förskola för fyra- och femåringar samt förskoleverksamhet till arbetslösa eller föräldralediga barn.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet säger vidare att skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. I läroplanen sägs även att skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna lärandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter. En förutsättning för detta är att eleverna ges inflytande över såväl planering som utvärdering av undervisningen. Detta betonas i de nyligen reviderade kursplanerna för grundskolan.

Verksamheten i skolan ska bedrivas utifrån en helhetssyn på barns och ungdomars lärande och utveckling. Att känna ångslan att tala inför en grupp elever eller vuxna är ofta ett uttryck för blyghet eller osäkerhet hos barnet eller eleven. Förskolan och skolan har en viktig uppgift att uppmärksamma, bekräfta och uppmuntra dessa elever, ofta de tysta och blyga flickorna, och i det dagliga arbetet underlätta för dem och stärka deras självkänsla och självförtroende.

I budgetpropositionen för 2002 föreslår regeringen att arbetet med jämställdhet i skolan förstärks bl.a. genom att resurspersoner i jämställdhet och genuskunskap utbildas. Målet är att det 2004 ska finnas minst en utbildad resursperson i varje kommun.

Bemötandet från både lärare, andra vuxna och kamrater i skolan är oerhört viktigt. Att känna sig respekterad och få återkoppling på det man gör är viktiga faktorer för lusten att lära och för elevernas hälsa. I grunden handlar det om att känna sig värdefull. Det berör hur skolan hanterar de grundläggande värdena. Det handlar om att ge stöd och stimulans till eleverna, att få dem att känna att det de gör är bra och att eleverna i skolan respekterar varandras prestationer. Dessa frågor är starkt fokuserade i skolpolitiken, bl.a. genom insatser inom demokrati- och värdegrundsrådet och genom Statens skolverks riktade insatser i skolan. Insatser för individualisering och individanpassat lärande ska också ses som exempel på arbetet att synliggöra den enskilda eleven.

Genom den nya lärarutbildningen utvecklas utbildningen för läraryrket, och lärares förmåga att upptäcka och på olika sätt åtgärda elevernas behov kommer att öka. På detta sätt ges barnen och eleverna bättre förutsättningar för lärande och utveckling. Det är viktigt att olika talsvårigheter såsom talångslan och stamning uppmärksammas inom både grundläggande lärarutbildning och kompetensutveckling av lärare inom det specialpedagogiska området. Detta är frågor som regeringen prioriterar högt och noga följer utvecklingen av.

Insatser för att stärka elevers självförtroende och tilltro till sig själva måste vara högprioriterade i det dagliga arbetet för både lärare och andra yrkeskategorier i skolan. Genom regeringens satsning på mer personal i skola och fritidshem förbättras möjligheterna att nå kunskapsmålen och att arbeta med värdegrunden i skolan.

Anf. 8 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! 3 000 amerikaner hade tillfrågats. Den fråga som man hade ställt var: Vad är du mest rädd för? På sjätte plats kom svaret ”döden”. På första plats kom ”att tala inför en grupp människor”.

Jag har i denna interpellation pekat på detta stora mänskliga problem, men jag har också tagit upp demokratiproblemet. Jag vill tacka för svaret på denna interpellation. Skolministern delar min uppfattning att detta är ett stort problem i sitt svar. Hon hänvisar vidare till att förskolan ska lägga grunden. Läroplanen talas det om i svaret, maxtaxa och den nya lärarutbildningen likaså.

Dessa målsättningar menar jag egentligen inte är nya. I svaret skulle jag ha velat se att skolministern tar detta problem på så stort allvar att ett resonemang tas upp om nya grepp för att komma åt det, och jag kan inte i svaret se ett enda nytt grepp.

För att peka på problemets storlek vill jag också ta upp situationen bland studenter. Detta är alltså inte bara ett problem som rör yngre människor, utan det är ett stort problem även bland vuxna människor. 10–20 % av alla människor lider av talängslan, visar undersökningen.

Studenthälsan i Uppsala har också pekat på detta problem. Man har därifrån sagt att man vill att politikerna tar sitt ansvar och, som man säger, lägger in moment i all utbildning av lärare på alla nivåer där man lär ut vad talängslan är och vad det innebär.

Därför skulle jag i vår diskussion och debatt här och nu vilja höra lite mer av nya grepp för att komma åt detta och inte bara en hänvisning till förskolans roll. Vi har uppenbarligen inte kommit åt det den vägen. Det gäller också läroplanen; vi har inte kommit åt det den vägen. Vad är det som säger att den nya lärarutbildningen, som i detta avseende egentligen inte innehåller särskilt mycket nytt, skulle komma åt problemet?

Anf. 9 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket bra att Harald Nordlund tar upp och belyser just denna stora problematik som fortfarande finns hos såväl barn som ungdomar och vuxna. Om man har denna ängslan kan man inte, precis som det har pekats på, vara delaktig i vårt samhälle. Jag tyckte därför att det var mycket intressant när jag fick interpellationen.

Däremot tror jag att det sätt man ska arbeta på verkligen är att se till att de som är berörda – de som möter de unga alltifrån förskolan och genom ungdomsskolan och högskolan – får en kunskap om att vi människor återigen är olika och att vi måste mötas på olika sätt.

När vi gick igenom de styrdokument som vi har och tittade på beskrivningarna i kursplaner och läroplaner såg vi att de är väldigt tydliga när det gäller hur detta möte ska vara inom verksamheten, oavsett om det är förskolan, skolan eller högskolan. Däremot tror jag att vi ständigt måste fortsätta att utbilda och kompetensutveckla de berörda personerna så att de blir bättre.

Jag kan se tillbaka och ta några traditionella ämnesområden som svenska, språkinläring eller historia och samhällskunskap. För länge sedan var förhållningssättet ofta att det var lärare som förmedlade en kunskap och elever som var den tysta mottagaren. När eleven redovisade tillbaka sin kunskap gjorde den ofta det via ett prov, och det var den typ av kommunikation man hade.

När jag i dag reser runt i skolor där man lyckas bra ser jag att man har ett annat förhållningssätt, och då har man tagit fasta på det som står beskrivet i målen för de olika ämneskunskaperna om att eleven ska vara aktiv. Det är där vi underströk förskolans roll. Man ger tidigt barnet en

möjlighet att stå inför gruppen och till en början göra små saker och växa med uppgiften.

Jag tror att detta handlar oerhört mycket om synen på en själv och ens eget självförtroende. Då är det viktigt vilket förhållningssätt den vuxne har gentemot barnet och ungdomen och att på olika pedagogiska sätt se till att stärka det som finns inom den enskilde eleven. Då handlar det mycket om dialog, om att stärkas såväl enskilt som i gruppen, om att hela tiden få ett större inflytande på sitt arbete, om att tränas i olika roller i gruppen och om att vara en i gruppen och ibland ledare i gruppen.

Detta måste genomsyra alla ämnen som finns inom skolans område. Det är inte så att det bara hör till språk eller svenska, utan det är någonting som måste genomsyra all verksamhet.

Jag tror också att det handlar om – det är därför vi har berört värderingsfrågor – att man öppet måste tala om att vi är olika och olika bra på olika saker. Vi måste också i det perspektivet säga att vi har lika värde, även om vissa kanske vet att de just är ängsliga för att stå och tala inför någon.

Det är därför vi lade stor tyngd på läroplanen och kursplanerna i vårt svar. De är detaljerade. De är tydliga i sin målangivelse.

Därmed vill jag inte säga att det är på detta sätt i många skolor. Vi kan bli mycket bättre på att se till att just de delarna i måluppfyllelsen verkligen uppnås. Jag tror att Skolverket har en mycket viktig roll när vi nu håller på att kompetensutveckla personalen och lär den om baskunskaper, vilka detta hör till, och hur detta involveras i de olika ämnena. Vi kan återkomma i nästa replik.

Anf. 10 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Visst, vi kan vara överens om vad som krävs i teorin. Jag tror att jag kan instämma i det mesta av vad skolministern sade om vad vi vill åstadkomma i skolan, men varför fungerar det inte på det här sättet?

Det finns exempel på att man jobbar bra med de här frågorna, men de exemplen hämtar vi ju från skolor som i många andra avseenden fungerar ganska väl. Jag vill påstå att det i det här avseendet är svårt att komma fram i större delen av skolorna därför att man har en väldigt arbetsam situation. Den teori som skolministern redovisar här överensstämmer inte med verkligheten.

Det här problemet är allvarligt ur många aspekter. Jag nämnde demokratiproblemet. Jag har nämnt jämställdhetsproblemet. Och det är ett rent mänskligt problem. Man har också visat att det finns samband mellan talängslan och andra typer av sociala problem. Man har t.ex. funnit att det kan röra sig om att ända upp till 25 % av alla alkoholister lider av social fobi – och det här är ju en besvärlig form av social fobi. Det finns exempel på att ungdomar har berättat att de går in på toaletten och dricker öl innan de ska redovisa i skolan för att de ska våga.

Vad som krävs är en förändring av skolans möjligheter. Det gäller inte bara de här positiva exemplen, utan i alla skolor i landet ska man ges möjlighet att jobba med det här problemet. Det kan man inte i dag, och det kan man inte heller med de metoder och de åtgärder som redovisas i svaret. Vi måste komma längre.

Prot. 2001/02:7
2 oktober

Svar på
interpellationer

Jag hade hoppats att vi vid sidan av det skriftliga svaret skulle få en del idéer och en del tankar om hur vi ska komma längre. Hur ska vi förbättra skolornas möjligheter att jobba med problemet?

Anf. 11 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag tror att grunden för att man har en talängslan helt och hållet handlar om förhållningssätt, och detta har varit mitt stora prioriterade område under alla de år som jag har varit minister. Därför kommer jag nu att redovisa de samlade åtgärder som vi konkret har gjort för att stärka elevers självförtroende i förhållande till andra.

Det började med att skollagen skärptes 1998. Man antog en tydligare lagstiftning som t.ex. handlade om kränkande behandling och mobbning. Vi har genomfört förändringar i såväl läroplanen som kursplanerna, där vi har understrukit och fört fram värdet av just elevers inflytande.

Vi har haft ett värdegrundsprojekt som pågick 1999–2000 där vi har nått tusentals lärare i seminarier och konferenser. Vi har gett ut material och böcker för att användas som diskussionsunderlag i skolorna. Hela tiden handlar det om ett jämställdhetsperspektiv och om ett förhållningssätt gentemot varandra. Vi har haft ett ungdomsråd. Vi har tio ambassadörer som har jobbat utåt med frågorna. Och för att det inte bara skulle bli ett projekt under ett och samma år har vi nu också inrättat tre stycken värdegrundscentrum vid Göteborgs universitet, Umeå universitet och Ersta Sköndal. Där ska vi lägga kraft på såväl forskning som vidareutveckling av personal. Återigen handlar det om precis samma sak. Vad händer i det här perspektivet när man mår dåligt? Vad får detta för konsekvenser senare i vuxenlivet? För det med sig konsekvenser och alkoholism? Vad händer med människor som inte har fått självförtroendet stärkt? Det handlar också om hur man uppträder på skolan.

Det är nya kursplaner som är starkare i sex- och samlevnadsundervisningen och också när det gäller hur man förhåller sig till varandra.

Skolverket har också fått titta på hur man kan stärka både skolledare och lärare så att de har en bättre kunskap. Vi ser över skollagen för att stärka elevers rättighet att föra in värdegrundstänkandet i själva skollagen för att ge det ännu högre status än vad det kanske har när det bara finns i läroplanerna.

Vi diskuterar inom Gymnasiekommittén hur en framtida gymnasieutbildning ska se ut. Det arbetet blir färdigt i slutet av april. Det handlar också om perspektivet att utbilda samhällsmedborgare.

Vi fortsätter med uppföljning och utvärdering. Jag har regelbundna kontakter med våra elevorganisationer och kommer precis från ett sådant möte. De har sina listor med förslag på hur jag kan gå ut och stötta deras arbete. Jag har givit elever möjligheter att delta i alla stora centrala utredningar som jag själv har tillsatt och på det viset visat vilken viktig uppgift det är. Det handlar inte bara om att låta de här eleverna som enskilda personer vara delaktiga utan också om att markera mot kommunpolitiker och mot skolor när det gäller synen på elevernas värde och hur vi kan stärka dem genom att ge dem ansvar, lita på dem och göra dem delaktiga.

Jag kommer att lägga fram en proposition för riksdagen om bara några veckor som heter *Elevhälsa* där vi tar upp hela det här perspektivet,

som Harald Nordlund också har berört. Det handlar om hur vi kan stärka hela organisationen och om attityderna på skolan.

Nu har jag rabblat upp en lång rad åtgärder som som helhet är ämnade just åt att vi på sikt ska kunna se till att det inte finns några elever som går ut och inte vågar tala. Jag var kanske lite tydligare i det här svaret.

Prot. 2001/02:7
2 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 12 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Ja, det var en aning mer tydligt. Men jag tror att det handlar om väldigt konkreta och enkla åtgärder. Jag ska då nämna ett par som skolministern inte tog upp men som jag tror att det handlar väldigt mycket om.

Det handlar om lärarnas möjligheter att se varje elev. Hur ska vi komma åt det? Det har ju med den allmänna situationen i skolan och med lärarens situation i klassrummet att göra. Jag tror att det är bra att man pratar med elever – det är nödvändigt – men jag tror att vi måste lyssna mera på lärarna. Vi måste fråga: Vad krävs för att du som lärare ska ha möjlighet att se varje elev och jobba med det här problemet? Det är en åtgärd.

Skolministern nämner lärarutbildningen, hur man lägger in det här som viktiga delar, och tar också upp mobbningsfrågorna, som ju är jämförbara när det gäller angelägenheten av att man får in dem i lärarutbildningen. Jag tycker att det är väldigt tydligt att det inte räcker med det som ligger i den nya lärarutbildningen, utan det måste in ännu mer av utbildning för att man ska kunna jobba med mobbningsproblematiken och med det här problemet, talängslan, som vi debatterar här och nu. Jag tror att det måste in mer av detta i lärarutbildningen. Dessutom måste man lyssna mera på lärarna. Man måste fråga: Vad krävs för att du ska kunna klara av målsättningarna och ge eleverna kunskaper men också för att du ska kunna se varje elev och den sociala situation som de befinner sig i.

Anf. 13 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Vi är överens om att lärarutbildningen är viktig. Det som jag också vill säga är ju att det måste finnas tillräckligt med personal för att man ska ha möjlighet att både se och lyssna på alla de elever som finns. Det är positivt att Folkpartiet stöttar regeringens satsning på att vi ska ha in 15 000 nya tjänster fram till 2006 i skolan. Det är bra därför att det måste finnas tillräckligt med vuxna om vi verkligen ska kunna leva upp till de här målen. Resurserna är alltså det ena. Det andra är kunskapen hos den personal som kommer att möta eleverna.

I den nya lärarutbildningen kommer det att finnas mer av specialpedagogik för samtliga som går utbildningen. Tidigare har det varit någonting som man frivilligt kan ta del av, men i den nya lärarutbildningen ska alla blivande lärare – det gäller från förskolan genom ungdomsskolan t.o.m. gymnasiet – ha mer av specialpedagogiska kunskaper. Det är oerhört viktigt just i mötet med eleverna och för att de är olika. Samtidigt fortsätter vi i den budget som vi nu har presenterat och i tidigare budget med kompetensutveckling på det här området riktad mot befintlig personal och framför allt mot skollära, som har ett stort ansvar för att se helheten på sin skola.

I den nya lärarutbildningen finns det alltså ett utbildningsområde, som det kallas för, på 60 poäng som just tar upp detta med samarbete mellan lärare med olika inriktningar och specialiseringar för att man bättre ska kunna möta elevernas olika erfarenheter, frågor och problem, vilket är nytt. Så det har markerats väldigt tydligt i den nya lärarutbildningen att vi måste lägga större kraft på t.ex. mobbning.

Regeringens senaste åtgärd när det gäller mobbning är den stora kampanj mot mobbning som vi har startat under hösten och som ska pågå in på vårterminen, som vi har uppmanat alla grundskolor och också gymnasieskolor att ta del av. Rädda barnen, BRIS och många andra organisationer medverkar i den.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2001/02:10 och 11 till försvarsutskottet

Skrivelse
2001/02:16 till skatteutskottet

8 § Bordlägningsdebatt med anledning av den regionalpolitiska propositionen

Bordlägningsdebatt

Anmälades
Proposition
2001/02:4 En politik för tillväxt och livskraft i hela landet.

Anf. 14 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Vi lever i en tid då villkoren för människor, företag och kapital ändras i ett rasande tempo. Alltfler av oss reser allt mer. Alltfler av oss vet alltmer om hur enskilda personer och andra länder har det, tänker och agerar. Vi påverkas av varandra. Kommungränser, länsgränser och nationsgränser spelar allt mindre roll. Både ekonomin och politiken är global och internationell. De senaste oroliga veckorna efter attentaten i USA är ett tydligt exempel på det.

Att världen krympt märks också på många andra sätt. För företagare runt om i vårt land har konkurrensen ökat på ett uppenbart sätt. Hemmamarknaden har blivit större, och möjligheterna har blivit större. Via tekniken kan man marknadsföra och sälja varor och tjänster till alltfler. Men det ställer också nya krav. Det är krav på att villkoren ska vara ungefär lika, att förutsättningarna för investeringar ska vara rättvisa och att tekniken ska ge alla samma chans.

Den lokala och regionala miljön kan erbjuda både möjligheter och begränsningar. I dag har vi ett tudelat Sverige. Det är tudelat mellan norr och söder och tudelat mellan stad och land. Ingen av oss tjänar på det.

Den proposition om tillväxt och livskraft i alla Sveriges regioner som jag lämnat till riksdagen handlar om att hålla ihop vårt land. Vi har sett de skillnader i livsvillkor som finns. Det är skillnader för enskilda personer och skillnader för företag. Vi har förstått att det inte går riktigt bra för Sverige om inte alla människor och alla delar av vårt land kan vara med och bidra.

Den politik som vi nu presenterat för tillväxt i Sveriges regioner vilar på den nationella politiken. Befolkningen i vårt land blir allt äldre. Vi lever allt längre, och vi föder allt färre barn. I dag har 200 av våra 289 kommuner en negativ befolkningsutveckling. Det sätter välfärden på hårda prov. Då befolkningen minskar krymper också kommunernas ekonomi.

När kommunernas ekonomi blir sämre upplever människor som bor på olika platser att de inte får den service som de efterfrågar och behöver. Det finns inget bättre sätt att ta ett gemensamt ansvar för både unga och gamla oavsett var vi bor än det kommunala utjämningssystemet. Det är grunden för ett sammanhållet Sverige. Med den utveckling vi ser i dag räcker inte det. Vi måste göra än mer.

Vi föreslår därför ett extra stöd till de kommuner som tappat allra flest invånare. Vi erbjuder också att staten kan ta ett större ansvar för de tomma lägenheter som finns runt om i vårt land. I dag är kostnaderna för de tomma lägenheterna en tung ekonomisk börda. Förvaltandet av dem tar mycket tid. Det är tid som skulle kunna ägnas åt utvecklingsfrågor och annat. Nu ger vi kommunerna den chansen.

Vi fortsätter också de senaste årens historiska satsningar på utbildning. Våra regionala högskolor och våra universitet är viktiga motorer runt om i vårt land. De är viktiga för enskilda personer, för näringslivet och för den lokala dynamiken. Vi tredubblar nu prislappen på distansutbildningsplatserna. Vi stöttar kommunerna i uppbyggnaden av lärocentrum. Vi föreslår pengar för mer samarbete mellan kommuner, högskolor och näringsliv.

Trots de stora skillnader vi ser mellan olika platser i vårt land finns det ändå likheter mellan det som växer och det som utvecklas. Det är i miljöer där innovatörerna, entreprenörerna, eldsjälarna och politikerna samarbetar och bygger nätverk som idéerna får en chans att växa. Det är där man har och får förutsättningar för samarbete som det önskvärda också blir möjligt.

Vi föreslår nu en sänkning av arbetsgivaravgiften för företag i Norrlands inland, i delar av Värmland och Dalarna och i Ljusdals kommun. Vi gör det för att utjämna de skillnader i villkor som finns för företagare i vårt land. Vi tillsätter också en arbetsgrupp med uppgift att presentera ett förslag till lånegarantisystem som gör det möjligt för små företag att få tillgång till pengar för investeringar så att de kan växa.

Vi föreslår att de framgångsrika kluster som finns kring biltestverksamhet i Norrlands inland, kring träförädlingssamarbete och kring mineralutvinningsindustrin får extra stöd. Vi vill göra en stor satsning på den näring som växer allra snabbast i vårt land, turistnäringen. Vi vill förädla och utveckla våra starka varumärken. Vi vill locka fler att komma hit och njuta av det som är unikt för just oss. Vi vet att turistnäringen är en viktig tillgång också för den regionala utvecklingen.

Prot. 2001/02:7

2 oktober

Bordläggningsdebatt

Vi föreslår att länsstyrelserna får extra pengar för att stötta kommersiell service. Vi gör det för att vi vet att 260 orter i vårt land har förlorat sin sista butik under de senaste fyra åren. Vi föreslår också att den sociala ekonomin, kooperativa utvecklingscentrum och byalag ska få stöd för sin utveckling. Vi föreslår att Folkrorelserådet Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas Riksförbund får ett årligt stöd för sin verksamhet.

Med de förslag som vi nu presenterat ger vi nya verktyg för lokal utveckling. Vi tror inte att tillväxten skapas via politiska beslut. Men vi vet att besluten kan avgöra förutsättningarna. Vi vet att tillväxten skapas lokalt. Vi vet att det runt om i vårt land finns en otålighet och en väntan på att få chansen att förverkliga idéer.

Vi vill uppmuntra och uppmäna till samarbete mellan enskilda personer och föreningar, samarbete mellan föreningar och kommuner, samarbete kommuner emellan och samarbete mellan kommuner och län. En politik för tillväxt och livskraft handlar om de generella förutsättningarna och att livsvillkoren måste vara rimliga. Ingen av oss tjänar på klyftor vare sig de är regionala eller sociala.

Nu ställer vi stora krav på politiken. Vi stöttar eldsjälarna och idéerna. Vi föreslår en politik för regional tillväxt som utgår från hela landet.

Anf. 15 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! För ungefär ett år sedan lade den regionalpolitiska utredningen fram sitt betänkande, i mångt och mycket ett omvälvande, men också ett framåtsyftande dokument. Den gamla regionalpolitiken skulle skrotas och ersättas med en tydlig strategi för tillväxt. För så är det att summan av Sveriges regioners BNP är densamma som Sveriges samlade ekonomiska styrka.

Ledorden i utredningen var att kompensationspolitiken hade gjort sitt. Den skulle ersättas med förslag som stimulerade till företagande och entreprenörskap. Grundläggande förutsättningar för företagsamhet bör prioriteras framför sektorsstöd, långsiktig tillväxt bör betonas mer än temporära sysselsättningsökningar.

När utredningen kom väckte den en hel del rabalder. Landshövdingarna i norr samlade sig omedelbart till ett försvarstal för den gamla regionalpolitiken och mot den nya strategin. Man underkände utredningens slutsatser och tyckte att man själv kunde leverera ett bättre beslutsunderlag. NUTEK visade tummen ner, för att inte tala om alla handläggare på departement, länsstyrelser och i kommuner. Hela den här gruppen visste bättre. Handläggningsarbetet och styrningen av bidragen skulle försvinna om utredningens slutsatser fick gehör. Deras roll var hotad.

Näringslivet däremot gjorde tummen upp. Äntligen en politiskt samlad uppfattning som slog huvudet på spiken och visade på svårigheter, men också på möjligheter, tydligare, enklare och därmed också näringslivsvänligare.

Jag kände som politiker, men också som landsortsbo, en förhoppning om att en mer verklighetsnära, en mer realistisk regionalpolitik var på väg. Borta var bidragstänkande, bortan var missunnsamheten, bortan var dysterheten. Optimismen spirade, trots att problemen på sina håll var och är betydande: låg marknadsförsörjning, höga kommunalskatter, höga kostnader för drivmedel, dåliga vägar och en åldrande befolkning.

Ett år efter utredningen, i fredags, kom propositionen, enligt min mening åtskilligt försenad. Men många av oss kunde leva med förseningen därför att minister Messing lovat att ett bra förslag skulle läggas fram på riksdagens bord.

För mig känns propositionen som rena kallduschen. Det är ett ordrikt och defensivt dokument som vi har att ta ställning till. Det är den gamla vanliga understöds- och kompensationspolitiken som gäller, inte stimulanser som bidrar till en långsiktig och trygg tillväxt även i mindre, befolkningstäta bygder.

Regionalpolitiken har blivit vid det gamla, med miljonstöd och konstgjord andning som regeringens medicin, när våra regioner runt om i landet hade behövt utveckling i stället för avveckling. Någon rak linje i propositionen är svår att hitta. De flesta av problemen begravs i utredningar, program, bidrag och stöd av allehanda slag. Inte leder det här till konkurrenskraftiga regioner. Pengarna går i huvudsak till kursmässiga kommunala fastighetsbolag.

En fråga till ministern som genast infinner sig är om inte konkurrensen snedvrids när man nu förstärker de kommunala hyresrätterna. Ministern har tidigare uttalat sig om att bidragen ska minska och investeringarna öka, dels i nya företag, dels i nya verksamheter. Det är ingen dum tanke, men på förslagslistan finns fortfarande de selektiva stödförmerarna kvar.

Handläggarna på länsstyrelserna, NUTEK och i kommunerna jublar. Våra jobb är säkrade. Men företagen, vår tids hjältar, jublar inte. Allt blev ungefär som i det gamla systemet.

Jag tror att många känner att det blir att huttrande stå med mössan i hand och vänta på att regeringen nådigt slänger en slant för att vi ska vara tysta och inte knorra över en allt glesare landsbygd, inte gnälla över att jobben blir färre, inte heller gnälla över att bensinen är lika dyr som tidigare. Var finns dynamiken, satsningen på företagarna, satsningen på entreprenörer och på unga människor med idéer? Nej, det är kommunalråden som ska ha pengarna. Det är ingen tvekan om att deras valrörelse är säkrad. Det är kommunalråden som är vinnarna i den här propositionen, inte människorna runt om i våra bygder.

Propositionen är nog ett av de mest defensiva dokument jag har haft i min hand. En sak är säker, en borgerlig regering kommer aldrig att tveka, utan den kommer att köra den här regionalpropositionen genom en dokumenttuggare och satsa på en ny tillväxtinriktad politik i hela Sverige. Följer vi regeringens råd kommer ödebygder att breda ut sig så att behovet av vägar, vårdinrättningar och skolor inte kommer att finnas kvar. Men det är ett Sverige som jag är beredd att jobba hårt för att slippa uppleva.

Fru talman! Vad menar vi med utveckling i stället för avveckling? Hela Sverige behöver en strategi för tillväxt. I den strategin utgör företagaren själva grunden. I den goda regionalpolitiken är småföretagarpolitik och regionalpolitik samma sak. Den politik som inte förmår att ta till vara skaparkraft och drivkraft förmår aldrig att hålla våra bygder vid liv. Företagaren, entreprenören och eldsjälén är där den viktigaste utgångspunkten för vår regionalpolitik.

Den goda regionalpolitiken har sin utgångspunkt i transporter som fungerar. Först och främst en rejäl satsning på vägarna innan äventyrliga

satsningar på järnvägar kommer i fråga. Drivmedelsskatterna är för höga, och det missgynnar i synnerhet boendet på landsbygden. Transporterna på väg, i luften och på nätet måste också vara konkurrenskraftiga i jämförelse med andra länder.

Den goda regionalpolitiken har också en utgångspunkt i företagandets villkor. Regelsystemen måste reformeras, skatterna sänkas, kommunernas monopol på vissa verksamheter brytas, inte minst för kvinnors företagande. Attityder hos politiker och myndigheter måste ändras. Mindre av statlig styrning i närings- och regionalpolitiken, och företagaren måste känna sig trygg inför rättsapparaten.

Den goda regionalpolitiken har också sin grund i den enskildes frihet. Att kunna välja skola, att kunna välja barnomsorg, att ha ett fritt vårdval underlättar, då stora centralistiska system sällan har förmågan att anpassa sig till de förhållanden som ofta råder på mindre orter.

Den goda regionalpolitiken måste också kunna utvärderas. I den mån en politik är framgångsrik borde resultatet kunna utläsas i hur tillväxten utvecklas, i den ökade sysselsättningen och eventuellt i en minskad arbetslöshet.

Den goda regionalpolitiken måste också innehålla en samlad svensk strategi inför hur vi ser på strukturfonderna efter 2006. Här behöver mer göras för att man ska kunna använda sig av strukturfonder på ett bättre sätt. En spännande detalj i det sammanhanget är hur Finland lyckats skapa en riskkapitallösning med hjälp av EU:s strukturfonder. Det förslaget kommer säkert att dyka upp och förmodligen mana till efterföljd. Det gäller att vara på bället i det här sammanhanget, ministern.

Anf. 16 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! Ola Sundell pratar om onda och goda ungefär som det låter när jag läser sagor för mina barn på kvällen. Jag tror att både Ola Sundell och jag är tillräckligt gamla för att inse att varken politiken eller verkligheten är så enkel att det finns bara onda eller goda.

Ola Sundell pratar också om mindre statlig styrning. Jag vill slå fast att till skillnad från Ola Sundell är det inte mindre av statligt engagemang eller mindre av statlig förståelse och insikt om vilka stora skillnader som finns i vårt land som jag möter när jag reser runt i landet och träffar företagare och politiker. Det finns inte ett skriande behov av att staten ska ändra sin syn på eller dra tillbaka sitt ansvar för att hålla ihop vårt land, snarare tvärtom.

Ola Sundell frågar mig om ett utökat statligt engagemang kan snedvrida konkurrensen när vi nu erbjuder att staten ska ta över en del av de tomma lägenheter som finns runt om i vårt land. Det är nästan en onödig fråga att svara på. Den stora konkurrensen är inget problem i de kommuner där vi nu säger att vi är beredda att ta ett utökat ansvar för de kommunala bostadsbolagen. I de avtal som har tecknats med Bostadsdelegationen ser vi att det var nödvändigt och att det var viktigt.

Men vi märker också att många av de kommuner som en gång har tecknat de avtalen kommer tillbaka. Man kommer tillbaka därför att utvecklingen inte har stagnerat. Det finns ett behov av nya strukturförändringar. Det finns ett behov av att fortsätta fatta obekväma beslut i många av landets kommuner.

Nu säger vi att staten kan vara med och ta en del av det ansvaret, så att kommunpolitiker, tjänstemän, företagare och entreprenörer kan ägna sig åt utvecklingsfrågor i stället för att lägga så mycket av sina kommunala skattepengar på tomma lägenheter.

Men skulle det vara så, Ola Sundell, att detta slår ut konkurrensen, kommer statens engagemang lokalt i bostadsbolagen inte att behövas, för då finns det en fungerande bostadsmarknad.

Anf. 17 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! När det gäller ansvaret är det ingen delad uppfattning: Ansvaret för regionalpolitiken som sådan – i varje fall tills vidare, så länge vi inte låter oss anpassas helt till EU – är en statlig angelägenhet. Om det råder ingen tvekan. Vad jag pekade på när det gällde regionalpolitiken, men också näringspolitiken, är en önskan om en minskad statlig detaljstyrning. Fria företagare och fria entreprenörer fattar enligt min mening de här besluten bäst, utan att man från Stockholmshorisont talar om hur saker och ting ska skötas ute i våra bygder och därmed också i de olika företagen.

Sedan gällde det fastigheterna och den satsning som ministern har aviserat när det gäller framför allt de kommunala aspekterna. Dels är det fastighetsbolagen som man tänkt köpa in, dels är det de kortsiktiga satsningarna på kommunerna. Nu, i ett läge där man enligt min mening inte åstadkommer förbättrat konkurrens klimat för näringslivet, lägger man betydande medel på dessa kortsiktiga satsningar – köpa bolag och hjälpa kommunerna. Men vad händer efter de här två åren när pengarna är slut, färre människor bor i kommunen och näringslivet kanske inte med den här inriktningen har lyckats åstadkomma några nya jobb? Vad händer då? Är det nya miljoner på väg? Är det nya inköp av fastigheter som gäller? Vad är den framåtsyftande strategin från ministern?

Anf. 18 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! De bästa idéerna finns lokalt och regionalt – hos politiker, hos enskilda, hos medlemmar i föreningar, hos företagare, hos innovatörer, hos högskolor och hos entreprenörer. Vi är oerhört tydliga med det, Ola Sundell, i propositionen.

Till skillnad från Ola Sundell är t.ex. Företagarnas riksorganisation i Norrbotten och ordföranden för det som kallas Sista striden, Hans Mörtberg, glada över den tydliga signal vi ger i propositionen när vi säger: Vi har sett att förutsättningarna för att driva företag i olika delar av Sverige skiljer sig oerhört mycket åt. Vi kan utjämna de skillnaderna via politiken till viss del, och vi försöker nu göra det. Det är att visa att politiken kan avgöra förutsättningarna, men politiken kan inte själv vara med och skapa tillväxten.

Idéerna finns där. Nu lägger vi pengar på entreprenörerna. Nu lägger vi pengar på samverkansprojekt. Nu lägger vi pengar på samarbete, på föreningar, på organisationer och på andra som har de bästa lösningarna.

Sedan skulle det vara intressant att höra om Ola Sundell verkligen tycker att pengar till kommunerna från det kommunala utjämningssystemet, som är så oslagbart i att utjämna skillnader mellan kommuner, verkligen är godis till kommunalråd. Menar Ola Sundell att de 4 miljoner extra som Strömsunds kommun får, där han själv bor, eller de 16 miljo-

ner kronor som Jämtland tjänar på utjämnningssystemet är godis till kommunalråd? Tror han inte att man kan använda de pengarna till bibliotek, till barnomsorg, till fritidsgårdar och till mycket annat som enskilda kommuninvånare tycker är välfärd, service och livskvalitet?

Anf. 19 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att när jag talar om regionalpolitiken pratar jag om offensiv i stället för defensiv. Det är också i den här repliken tydligt att ministern svarar för defensiven. Jag fick nämligen inget svar på min fråga: Vad händer när de här 400 miljonerna är använda? Tanken med näringspolitiken och skattepolitiken, fru minister, är nämligen att det är vår uppgift att skapa förutsättningar för tillväxt. Det är min huvuduppgift och det är ministrarnas huvuduppgift att skapa förutsättningar för tillväxt. Görs inte detta kommer behovet av den här typen av bidrag att fortsätta i det oändliga. Det var den trenden utredningen pekade på och sade att den skulle brytas, till förmån för att regionerna själva ska åstadkomma växtkraft.

Det är bristen i propositionen: att man ligger kvar i den defensiva färan och inte ser till framtiden.

Sedan handlade det om att sänka skatten för företagare – bra! Det har vi hävdat hela tiden, så det är inget problem med detta. En fråga jag skulle vilja ställa – kanske ministern kan åstadkomma ett svar i en annan replik – är hur man i det här sammanhanget kan lämna jordbruken utanför denna skattesänkning, liksom skogsentreprenörerna, renskötseln, fiskeriföretagen osv. Det ställer jag mig väldigt frågande till. Jag skulle gärna på något vis i dag vilja få en redogörelse för hur regeringen ställer sig till att man utelämnar dessa för landsbygden så viktiga företag.

Anf. 20 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Ledamöter och åhörare! Det känns viktigt och riktigt att inleda riksdagsåret med den viktiga fråga som regionalpolitiken utgör. Den föreliggande regionalpolitiska proppen bygger i många väsentliga delar på den regionalpolitiska utredningens förslag. I propositionen föreslås ett nytt politikområde: regional utvecklingspolitik. Syftet med den nya politiken ska vara att uppnå starkare regioner och kommuner, ökad kompetens och kunskap, stärkt företagsamhet, lokal utveckling, attraktiva livsmiljöer och god servicenivå i hela landet.

Denna regionala utvecklingspolitik ska gälla *hela* landet – skärgården, landsbygden, Norrlands inland, Bergslagen, kusten, fjällvärlden och glesbygden. Den forskning som bedrivits i samband med den regionalpolitiska utredningen och i andra sammanhang visar klart att det finns ett samband mellan lokal livskraft, förnyelse och engagemang och tillväxt i regioner för hela landet.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken ska vara väl fungerande och hållbara arbetsmarknadsregioner i hela landet. Det behövs attraktiva miljöer för människor och företag. Det behövs väl fungerande arbetsmarknadsregioner med tillgång till fungerande kommunikationer – i vid bemärkelse – kunskap och yrkesutbildad arbetskraft. Det behövs väl fungerande offentlig sektor och ett näringsliv som erbjuder arbete med stor variation inom olika branscher.

Den här politiken kan från statligt håll genomföras via regional utvecklingspolitik, näringspolitik, arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik, transportpolitik, de delar av forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, landsbygdspolitik och kulturpolitik. Politiken ska bidra till en hållbar utveckling, ökad jämställdhet, mångfald och integration. Den hållbara utvecklingen omfattar såväl ekologiska som sociala och ekonomiska aspekter. Jämställdhetspolitikens mål innebär exempelvis att kvinnor ska ha lika tillgång till företagande, arbete, utbildning och ansvar för barn och ungdomar som män har samt frihet från könsrelaterat våld.

Fru talman! Sverige är ett land med en mångfald av etniciteter, kulturer, religioner, språk och livserfarenheter. Denna mångfald och kraft ska tas till vara för att skapa välfärd och tillväxt i hela landet.

Vad finns det då för verktyg för att uppnå denna viktiga och goda intention? Infrastrukturen är ett viktigt instrument, men den behandlas i en kommande proposition.

Infrastrukturen för utbildningspolitiken är avgörande för regional utveckling. Utbildning på olika nivåer måste nå dit där människor bor och verkar. Därför finns en rejäl satsning på distansutbildning och lärocentrum. Staten kommer att ta ett större ansvar för att nå de som kommer från studieovana miljöer och på grund av praktiska skäl eller sociala möjligheter inte kan åka till högskoleorter.

Förstärkning och utveckling av företag och entreprenörskap behövs i hela landet. Insatserna riktas till företag och företagare i tidiga skeden, till grupper som har högre trösklar till företagande och till företag i regioner där marknaden inte fungerar som i storstäder.

Exempel på åtgärder är den 15-procentiga nedsättningen av sociala avgifter i stödområde A, affärsrådgivning till kvinnor, kooperativ utveckling, lokala och regionala resurscentrum.

Turistbranschen är en bransch med goda tillväxt- och utvecklingsmöjligheter i Sverige. Denna näring omfattar en rad olika företag, i hög grad små företag på mindre orter. För att stimulera denna näring finns många viktiga förslag, bl.a. forskning om turismen. I många glesbygdsområden är turismen helt avgörande för sysselsättningen. Detta gäller i hög grad för fjällområdena. Den utveckling som sker inom turismen ska naturligtvis vara ekologiskt hållbar.

Fru talman! Den kulturella infrastrukturen är en viktig bas för regionernas utveckling. Statens bidrag till teater, dans, musik, regionala museer, arkiv och länskonstnärer syftar till att ge en livskraftig region och attraktiva miljöer för företag och människor.

Fru talman! Det är omöjligt att redogöra för alla delar av den regionalpolitiska propositionen, bl.a. för de medel som avsatts för kommuner med kraftig befolkningsminskning. Det är viktigt att kommuner som har en kraftig befolkningsminskning får ett tillskott så att de har möjlighet att utveckla ett näringsliv och attraktiva miljöer och behålla servicekraft i kommunen.

I hela landet finns ett stort engagemang och många eldsjälar. Det finns byalag som vill göra mycket för att deras orter eller byar ska leva och behålla offentlig och kommersiell service. Dessa grupper och ideella organisationer kommer med denna proposition att få små ekonomiska

medel för att förverkliga sina idéer. Det kommer att inrättas lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.

Fru talman! Det är viktigt att slå fast att statliga myndigheter inom sina verksamhetsområden verkar för att de regionalpolitiska målen uppnås. Det behövs tydligare roller över vad som är kommunens ansvar och vad som är statens ansvar. De regionala tillväxtprogrammen är viktiga instrument för tillväxt och livskraft i alla regioner. Dessa program ska ge en hållbar utveckling. Tillväxtprogrammen ska utarbetas i breda partnerskap där alla är delaktiga – kvinnor och ungdomar. Regionala resurscentrum måste vara mer delaktiga i detta arbete.

Ansvaret för regional balans och ökad sysselsättning och uthållig tillväxt kan inte bäras av denna regionalpolitiska proposition. Ansvaret måste delas av alla aktörer och medborgare i hela Sverige.

Anf. 21 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi gav 1999 ut en rapport skriven av Heléne Norberg med titeln *Regionalpolitiken – en ESO-rapport om tro och vetande*. Under ett par års tid arbetade den regionalpolitiska utredningen, och man presenterade ett brett analysmaterial och en rad förslag i sitt slutbetänkande för snart ett år sedan. Riksdagens revisorer genomförde i våras en studie av Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken, och Riksrevisionsverket skriver i en utvärdering att ”länsstyrelserna hushållar dåligt med statens pengar när de fördelar regionalpolitiskt företagsstöd”. Den vassaste rubriken på en utvärdering står nog ändå Ds-rapporten 2000:60 för: *Bra träffbild, fast utanför tavlan*. Det är en ESO-rapport om EU:s strukturfonder.

Alla dessa utredningar, utvärderingar och rapporter har kritiska synpunkter på den förda politiken. Förväntningarna på förändringar var alltså stora när regeringen så i förra veckan äntligen presenterade sitt epos, *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet*. Tyvärr infriades inte förväntningarna. Det jag, och många med mig, hade hoppats var att regeringen skulle ha tagit till sig av kritik och förslag och växlat spår från ett åtgärds- och bidragstänkande till mera generella grepp som, enligt min mening, verkligen skulle gynna de små företagen, bönderna och många kvinnors s.k. mikroföretag. Det skulle vara sänkta skatter och avgifter, förenklade regelverk och deklarationer m.m.

Men regeringen talar i stället om fler utredningar, fler kommittéer och program, delegationer och system. Och mellan en rejäl skur med pengar över kommuner där befolkningsminskningen är påtaglig och en annan skur över kommuner som har stora ekonomiska bekymmer med tomma hyreshus, duschas det främst i stödområde A med några miljoner hit och några dit. Man kan ju förmoda att dessa pengar framöver kommer att kallas Messingpengarna i likhet med Persson- och Wernerssonpengarna. Ack, om det ändå hade varit guldpenar!

Fru talman! Vi kristdemokrater tror inte att den medicin som regeringen nu doserar kommer att fungera. Varför skulle den det? Det är ju samma slags medicin som man har försökt med under långa tider och som verkligen har analyserats i utvärderingarna.

Det är min och kristdemokraternas bestämda uppfattning att om småsamhällen, landsbygd och glesbygd ska ha någon chans måste ett underifrånperspektiv locka fram människors kreativitet och skaparkraft. Det

måste vara mödan värt att starta och driva en verksamhet. Den minsta gemensamma nämnaren i ett sådant sammanhang är sällan länsstyrelserna, ja kanske inte ens kommunen utan en ännu mindre enhet som byalaget, sockenrådet eller samhällsföreningen. Det är alltid i huvudet på en eldsjäl det börjar! Vi kommer att utveckla de tankarna i den motion vi ska väcka om ett par veckor.

Det är väl ingen överdrift att påstå att tillväxtavtalens tillkomst och framväxt gjordes med en central styrning. Senast i går fick jag bekräftat att kommunerna generellt sett inte varit några särskilt aktiva deltagare i regionala partnerskap.

Hemma i Kronoberg säger man att näringslivets folk slutar att engagera sig. Det går för långsamt, det händer för lite och det finns ju inga nya pengar!

Men regeringen rullar på i samma hjulspår och skriver på s. 115 i propositionen: "De regionala tillväxtprogrammen bör utgöra basen i det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling." Det är uppifrån-och-ned.

Tillväxtavtalen måste bli en kommunal angelägenhet dit de statliga pengarna lokaliseras. Och eftersom vi, som jag nyss sade, borde ha lägre skatter och avgifter generellt för de små företagen, som är landsbygdens kännemärke, behövs det inte så stora statliga pengar för att kommunerna ska ta på sig bra mycket av samordningen.

Fru talman! Kristdemokraterna är överens med regeringen om att ett ekonomiskt utjämnningssystem är avgörande för att många kommuner ska ha möjlighet att erbjuda en rimlig grundservice till sina medborgare. Nu vill regeringen komplettera det mellankommunala systemet vi har genom att skjuta till ännu mer statliga pengar till de kommuner som har haft en kraftigt minskande folkmängd de senaste tio åren. Jag avläser faktiskt detta, statsrådet Messing, som att regeringen underkänner den mellan-kommunala delen i det nuvarande systemet. Och det är väl inte så konstigt. Ska nu de kommuner som har skött sina bostadsföretag – jag sitter själv med i en sådan företagsstyrelse – också vara med och betala för andras överetablering?

Nej, följ det kristdemokratiska förslaget sedan flera år och gör hela utjämnningssystemet baserat på statlig finansiering. Vi anser att det nuvarande systemet är kontraproduktivt. Den kommun som kreativt driver på och har tillväxt straffas ju med att inte få behålla en del av "vinsten"!

En för oss kristdemokrater viktig fråga som jag inte sett omtalad i propositionen är boendet på landsbygden och i glesbygden. Det måste blir enklare att få bygga. Strandskyddsreglerna måste mjukas upp. Låt kommunerna få ansvaret för dispenserna! Ta bort fastighetsskatten och förmögenhetsskatten! De är direkt skadliga skatter. Också här, och kanske i synnerhet när det gäller boendet, gäller det att locka fram människors kreativitet och vilja att ta ansvar för att förverkliga sina livsprojekt för sig själva och sina familjer. Gör det möjligt för folk att bosätta sig också vid sjöstränder och längs vattendragen!

Låt mig ta ett litet exempel. Strandlinjen runt Bolmen hemma i Småland är 38 mil. Det finns ungefär 3 000 människor som bor på någon kilometers avstånd från stranden. Jag räknade ut att varje skalle har 1,3 kilometer för att doppa sig i vattnet om man vill, men man får inte komma i närheten. Där är det stopp och belägg, men kommunerna vill.

Vad som däremot berörs i propositionen är de kommunala bostadsföretagens tomma lägenheter och den belastning de är för ekonomin i många kommuner. Man kan ju fråga sig om det är en regionalpolitisk fråga. Vi tycker inte att det är bra att också där gå in med en rejäl skur pengar. Avsikten är tydligen att bärga allmännyttan på bekostnad av de privata bostadsföretagen. Snacka om konkurrensneutralitet!

Och tydligen ska Bostadsdelegationen få förnyat och fördjupat mandat att trampa på och dela ut pengar. Bland de 36 kommuner som fått ett avtal med delegationen är faktiskt socialdemokratiskt styrda kommuner överrepresenterade enligt Riksdagens revisorer.

Fru talman! Jag vill också kommentera den nygamla modell med nedsättning av socialavgifterna med ytterligare 10 % som regeringen föreslår för företagen i stödområde A utöver de generella 5 % som redan finns.

Några ledamöter ur näringsutskottets regionalpolitiska grupp var i Bryssel och talade med handläggare för den regionalpolitiska enheten för Finland, Sverige och Danmark. Vi tog upp frågan med dem om den tidigare nedsättningen på 8 % som vi förbjöds att fortsätta med strax före årsskiftet 2000/2001. Vi frågade varför vi inte fick fortsätta. Vi fick ett något kryptiskt svar att tolka efter eget skön. Man sade helt enkelt att den svenska regeringens förhandlare var så oflexibla. Jag kan tillägga att jag pressade dem här, och jag fick svaret flera gånger.

Nu föreslår alltså regeringen ett omtag, denna gång med en utökning på 10 % till en nedsättning på 15 %. Man åberopar EU-regler om s.k. försumbart stöd. Det som är värt att märka är att medierna har glidit förbi att det är både tak och stängsel på den här nedsättningen. Nedsättningen av avgifter slår i taket vid en lönesumma på 852 000 kr per år. Det motsvarar 3–4 anställda samt företagaren. Stängslet finns där eftersom en rad branscher är undantagna. Kol-, stål-, jordbruks-, fiske- och transportsektorn nämns särskilt. Jag tror faktiskt att det är många företagare som blir besvikna när det så småningom går upp för dem vad detta innebär. Det bidde knappt en tumme.

Ett exempel kan vara ett företag som jag har några uppgifter om. Det har en omsättning på ca 8 miljoner. År 1999 fick de ungefär 184 000 kr i nedsättning. Med regeringens förslag får de 127 800. Jag tror faktiskt att de extra 56 000 kronorna hade varit bra att ha för företaget som ligger längst uppe i Tornedalen. Men det låter väldigt bra att onyanserat kabla ut i massmedierna att man har fixat det – 15 %.

Fru talman! Det sagda kan vara nog. Kristdemokraterna återkommer med ståndpunkter och synpunkter i motioner dels med anledning av budgetpropositionen, dels med anledning av den regionalpolitiska proposition som vi nu ska bordlägga för beredning.

Anf. 22 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! Det finns ett talesätt som heter att en lögn hinner färdas från Istanbul till Konstantinopel innan sanningen har fått på sig tofflorna. Det kändes verkligen så när jag lyssnade på Harald Bergströms utläggning över statsstödsreglerna i EU och vårt förslag om en nedsättning av socialavgifter.

Jag tror att alla företagare i stödområde A har glasklart för sig de regler som gäller. Jag har själv träffat mängder av representanter därifrån,

och alla vet att samma tak gäller här som vid en nedsättning på 5 %, som vi har haft tidigare. Alla vet också att de begränsningar vi nu har fått göra när det gäller vilka företag som får del av nedsättningen beror på EU:s statsstödsregler. Kol, stål, fiske och jordbruk får inte inkluderas i det här stödet.

Den kritik vi fick från EU för det gamla stödet, som var på 8 %, grundade sig framför allt på att nedsättningen då finansierades med regionalpolitiska pengar. Man menade att det snedvred konkurrensen. Den nedsättningen riktade sig också delvis till andra branscher. Nu har vi gått vidare och föreslår det stöd som EU har bett oss titta vidare på. Det är en kombination med det stöd som utredningen också pekade på. Jag tror att det är bra om vi tar ett gemensamt ansvar för att hålla oss till de statsstödsregler som EU har, Harald Bergström, när vi nu är medlemmar i EU.

Sedan skulle det vara intressant att höra vad Harald Bergström tycker om de pengar som vi satsar i propositionen. Vi pratar om en skur pengar till kommunerna på 400 miljoner kronor och 3 miljarder för bostadsbolagen. Vi pratar om en skur pengar till företag på 600 miljoner kronor. Men ni nämner inte i debatten den skur pengar till distansutbildningsplatser på 200 miljoner kronor som vi också föreslår, den skur pengar på 50 miljoner kronor till turistnäringen eller de 30 miljoner kronorna till kooperativa utvecklingscentrum. Jag menar att de pengarna är oerhört viktiga för att slå vakt om att utvecklingen sker lokalt och regionalt och för att slå fast att det är underifrån som idéerna till tillväxten är som starkast.

Anf. 23 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Låt mig först ta upp det sista om en skur pengar. Det är väl bättre om pengarna kommer underifrån, dvs. som grundvatten, att gödsla med för att få det att växa i stället för att dräsa ned ovanifrån och ibland kanske t.o.m. skölja med sig en del, för att använda ett småländskt uttryck. Jag tror inte riktigt på att det ska vara så bra med pengar. Det finns bidragspengar som jag personligen anser är giftiga.

Jag har själv försörjt mig som utvecklare och produktmakare i 30 år. Jag vet hur villkoren är. När jag en gång kom till Utvecklingsfonden blev jag skrämmd av de regler som då gällde. Släpp i stället folk fria att utvecklas själva! Gå den generella vägen över att ta bort skatter! Javisst, vi har sänkningen av de sociala avgifterna med 10–15 %. Men låt oss i stället gå över generella bidrag som också gäller hemma i Småland. Vi har faktiskt också glesbygd, Ulrica Messing. Vi har faktiskt också många mil att köra. Vi har faktiskt tunnsått i den socken jag bor i. Om vi också får del av detta kanske tusen blommor kan blomma även där, vilket jag hoppas på.

Anf. 24 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! Det förslag vi nu lägger fram tar helt enkelt sin utgångspunkt i hela landet. Vi har tittat på i vilka kommuner befolkningsminskningen har varit störst. De 300 miljoner kronor som vi nu vill att kommunerna ska få ta del av under de kommande två åren fördelas enligt SCB:s uppgifter om befolkningsminskningen. De kommuner som har haft en befolkningsminskning på mer än 5 % under de senaste tio åren får del av pengarna. Vi har hela landet som perspektiv när vi tittar på detta.

Sedan kan man kalla detta för ett guldregn om man vill, men jag tror inte att kommunalråd råder över hur många barn som föds i deras kommuner. I dag är välfärden i kommunerna tätt förknippad med hur många människor som bor på en plats och kan vara med och bidra till den generella välfärden. De pengar vi nu föreslår till kommunerna betyder inte att kommunalråd, tjänstemän eller någon annan slipper den omstrukturering som man står inför. Alla måste anpassa sin organisation efter de människor som bor där, men vi ger dem lite mer tid. Vi säger att vi tar ett gemensamt ansvar för hela vårt land. Vi tar ett gemensamt ansvar oavsett var de unga och de gamla bor. Det är intressant att höra att Harald Bergström ändå delar min uppfattning att det kommunala utjämnningssystemet är oslagbart när det handlar om att ta ett gemensamt ansvar i det perspektivet.

Jag vill vidare säga att jag delar Harald Bergströms uppfattning att strandskyddet måste ta regional hänsyn. Det ligger nu ett uppdrag på Naturvårdsverket att lägga fram ett förslag till hur vi starkare ska kunna slå vakt om de strandskydd som vi upplever är utsatta för olika typer av hot och tryck och där lagen måste vara väldigt stark. Man måste också bli bättre på att se att det på platser i vårt land, som Harald Bergström själv nämnde, finns en oerhört stor rikedom i närheten av stränder och vattendrag, som vi naturligtvis kan vara generösa med.

Anf. 25 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag nämnde tillväxtavtalen, och där ser jag – och inte bara jag – en uppifrån kommande styrning, som faktiskt nästan förlamar det lokala initiativet. Jag vill komma fram till en vändning av det perspektivet. Jag inser faktiskt inte, fru Messing, att de tiotals och upp till fyrtioalet miljonerna till olika verksamheter vänder så mycket på perspektivet. Det är trots allt fråga om riktade bidrag, inte om utvecklingspengar som man känner att man själv tjänar och har arbetat in. Det påminner om det som pojken sade: Veckopengarna, farsan, kan jag använda till vad som helst, men de pengar som jag tjänade när jag plockade potatis är det annat med. Så tror jag att det är också för folk ute i landsbygden.

Jag skulle till slut vilja säga: Släpp fångarna loss! Det är snart vår igen.

Anf. 26 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Den proposition som vi för närvarande diskuterar är *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet*. Träffande nog är livskraft i hela landet namnet på Centerpartiets kampanjarbete sedan många år tillbaka på detta område.

Fru talman! Det finns en hel del i den här propositionen som är bra. Centerpartiet kommer självfallet att ställa sig bakom många av förslagen i den när vi tittar närmare på dem. Men jag vill samtidigt inledningsvis säga att det är vår plikt att kritisera det som är dåligt och felaktigt och framför allt att peka på det som saknas i den här propositionen, och det är mycket.

Låt mig också inledningsvis få säga, fru talman, att mycket av det som är bra har det funnits majoritet för i den här kammaren sedan flera år tillbaka. Man har från regeringens sida på de punkterna inte visat någon

handlingskraft som hade kunnat leda till en annan utveckling i bra många kommuner och områden i Sverige. Det är inte utan att man förvånas och förundras över den nyvunna handlingskraft som regeringen tycks ha funnit mindre än ett år före det stundande valet.

Denna proposition förefaller mig, fru talman, vara en läpparnas bekännelse. Propositionen uppvisar inte någon ärlig vilja att göra något rejält åt en sak som är allvarlig i stora delar av vårt land.

Att det handlar om något slags läpparnas bekännelse blir alltmer uppenbart när regeringen samma dag som den presenterar den här propositionen också lägger fram en proposition om de framtida regionerna där man avlövar regionerna beslutsamt. Man inrättar inte några fler folkvalda organ utan bibehåller de indirekt valda. Man inför dubbelkommando genom att både landsting och regionala samverkansorgan bibehålls respektive inrättas, och man stärker landshövdingarnas och länsstyrelsernas roll samtidigt som man centraliserar makten över länsstyrelserna.

Alltså: Medan statsrådet Messing presenterar förslag för livskraft i hela landet avskaffar statsrådet Lövdén med kallt stål det självbestämmande som skulle göra dessa möjliga att genomföra. Med en sådan politik för självbestämmande är enligt min uppfattning allt tal om livskraft meningslöst.

Fru talman! Pengamässigt förefaller regeringens viktigaste förslag vara att 3 miljarder kronor ska anslås för att avveckla bostäder. Det är kanske gott och väl, men jag har i sanning svårt att se att en avveckling av bostäder i sig kan leda till utveckling av svensk landsbygd och landsort. Förslaget förefaller ha hamnat i fel proposition. Regeringen har valt att resignera och ge upp.

Förslaget lindrar plågan i de kommuner som sakta men säkert dör ett slags sotdöd, i stället för att möta problemen med offensiva insatser som skapar tillväxt och framtidstro. Såvitt jag kan förstå finns det inte heller så mycket s.k. nya pengar, utan det är mest gamla pengar, som används en gång till. De nya pengar som finns i den här propositionen kan i statsbudgetsammanhang närmast jämföras med öresutjämning.

Nej, fru talman, en annan politik för livskraft i hela landet måste handla om att ta till vara människors förmåga och idéer och ge utrymme för människor att växa. Då räcker det inte med en regionalpolitisk proposition, utan då måste vi ha ett annat sätt att se på hela politiken. Regeringen presenterar ett paket med åtgärder men glömmer bort att tillväxt, självbestämmande och livskraft måste präglade hela politiken och alla politikområden.

Livskraft i hela landet är inte främst en fråga för regionalpolitiken. Det är också och framför allt en fråga för utbildningspolitiken, näringspolitiken och kommunikationspolitiken, för att nämna några stora politikområden i sammanhanget. Det är dessutom där som pengarna finns. Det är där de stora investeringarna görs, inte avgränsade insatser under några få år, som föreslås i den här propositionen.

Fru talman! Ett annat problem som jag har nämnt med den här propositionen gäller inte vad som står i den utan framför allt de förslag som den inte innehåller. Bland det viktigaste i sammanhanget är de infrastrukturförslag som inte finns här. Det kommer kanske en infrastrukturproposition om några dagar, och ännu har vi inte sett de förslag som innebär att

man tar tag i eftersläpningar, uteblivna investeringar och förbättring av vägar, framför allt det finmaskiga vägnätet. Det är fråga om vägar som i dag på många håll i landet får en tallrik morgongröt att verka stabil.

Regeringen har sedan lång tid tillbaka talat om IT-infrastruktur i hela landet. Med det stöd som man har lagt fram åstadkoms inte någon likvärdig infrastruktur i hela landet på detta område. Medan stora företag i stora städer åker fram på de digitala motorvägarna får småföretagaren i landsorten nöja sig med en skakig telefonförbindelse. Pengamässigt anslås i propositionen 50 miljoner kronor för att lära företagen att använda IT. Det tror jag att de kan. Företagen och hushållen på landsorten måste få tillgång till de digitala vägarna. De måste få en sådan infrastruktur att de kan använda de kunskaper som jag påstår att de redan har och därmed ges förutsättningar för utveckling och tillväxt.

Fru talman! Man talar mycket och väl om forskning, om kluster och om innovationssystem i den här propositionen. Med pengar att fördela bygger man ut utbildningen, och det kan väl vara gott och väl, men man glömmer forskningen. Man glömmer förutsättningarna för att ge de regionala högskolorna möjligheter att tillsammans med de omgivande företagen satsa på forskning i sina områden.

Den gröna sektorn, fru talman, är viktig för jobb och tillväxt i hela landet. Den är grunden för Sveriges största nettoexport. Den sätts på undantag i propositionen. År efter år har statsministern i regeringsförklaringen talat sig varm för de areella näringarna. År efter år har näringens företrädare väntat på konkreta förslag. Kompensation för de höga skatterna dröjer, och löftena om likvärdiga konkurrensvillkor sviks.

Miljöstöden, som vi har förhandlat oss till efter hårt arbete inom EU, utnyttjas inte fullt ut i Sverige – detta för att ta några exempel på det området.

Fru talman! Det finns en annan väg för Sverige att gå, en annan politik, en politik som bygger på tilltro till människor, till människors förmåga att ta ansvar för sig själva och för andra, för bygden och regionen. Det är en politik som ger utrymme för livskraft, livskvalitet och inte minst självbestämmande i hela landet.

Med en sådan politik läggs också grunden för den tillväxt som måste till för att vi ska ha fortsatt välfärd i alla delar av vårt land. Det måste vara en politik där det inte bara talas väl om forskning utan också anslås pengar till landets högskolor att utveckla forskningen i samverkan med omkringliggande företag. Det måste vara en politik där man inte bara talar om likvärdiga konkurrensvillkor för den gröna sektorn utan också släpper fram pengar till densamma. Det måste vara en politik som inte bara fascinerar av informationsteknikens möjligheter och vill att den ska komma alla till del utan som också innebär förslag om hur bredband faktiskt kan nå ut till alla företag, skolor, postkontor och hushåll i landet. Det måste vara en politik som inte bara innebär att det läggs fram ett program för infrastrukturen på tio års sikt utan också ser till att programmet kan förverkligas år efter år och månad efter månad.

Det är, fru talman, dags för en ny politik för tillväxt och livskraft i hela landet. Vi kommer i vår motion att återkomma med de konkreta förslag som vi anser behöver genomföras för att vi ska få detsamma.

Anf. 27 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! Jag vill först tacka för den tilltro som Eskil Erlandsson verkar ha till min förmåga att sy ihop alla politikområden. Han eftersträvar mera av innehåll från infrastrukturpropositionen och mera av innehåll från regionala propositioner och regionpropositionen i den proposition om tillväxt som jag nu svarar för här i kammarens debatt. Visst är det så att all politik och alla politikområden måste vara med och ta ett ansvar för de regionala effekter de för med sig, men det måste också vara så att alla politikområden måste ha ett ansvar för att lämna förslag i den riktningen, vart och ett för sig, till riksdagen. Nu är två propositioner presenterade, och en tredje kommer under de närmaste dagarna. Jag tycker att vi debatterar den proposition som jag har lämnat i kammaren i dag.

Eskil Erlandsson säger att det handlar om läpparnas bekännelse och att det saknas offensiva förslag, och så talar han om forskning. Vi har gjort och gör stora satsningar på forskning. Men vad är det för fel på de förslag som ligger och som har en koppling till forskningen? Vi föreslår pengar för att utveckla de kluster som finns i vårt land, i Norrlands inland och i södra delarna av Sverige, där entreprenörer, utbildningen och kommuner har en oerhört aktiv roll. Är det fel? Är det fel att föreslå en satsning på distansutbildning och höja priset på distansutbildningsplatserna? Är det fel att stötta kommunala lärcentrum så att fler människor har en chans att bo kvar i sin hemort och ändå få högre utbildning? Är det fel att vi föreslår att Rikstrafiken ska ta ett ökat ansvar för inrikesflyget och att man också får en chans att köpa flygkapacitet på kommunala flygplatser som Sveg, Torsby och Hemavan? Är det som är fel i propositionen, Eskil Erlandsson? Eller är det bara mera av forskning som ni hade önskat er?

När Eskil Erlandsson nu säger att det finns en annan väg för den regionala politiken, en väg som är mera offensiv, undrar jag hur Eskil Erlandsson ska kunna beträda den vägen tillsammans med partier som går till val på att avskaffa det kommunala skatteutjämningssystemet. Hur ska det gå till?

Anf. 28 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! En av regeringens skyldigheter är att se till helheten inom alla politikområden. Jag tycker att i det här sammanhanget har regeringen helt missförstått den uppgiften eller inte velat ta den till sig. Samtidigt som man presenterar den här propositionen, som vi i dag debatterar, presenterar man en proposition som går stick i stäv med denna och där man inte känner tilltro till regioner, människor att utvecklas efter sina förutsättningar, efter sina förmågor, utan snarare koncentrerar makten i den kungliga huvudstaden och regeringen. Detta är det jag vänder mig mest emot i den delen.

Jag sade inledningsvis att många av förslagen i propositionen kommer vi att tillstyrka. Många av de förslag som statsrådet räknade upp tycker vi är bra, för de ger förutsättningar för de bygder som omnämns i sammanhanget. Men det jag särskilt vill peka på i den här debatten är några saker som jag anser har glömts bort. Ett stort område som har glömts bort helt och hållet är forskningen. Den är jätteviktig för att företag och människor ska kunna växa i alla delar av landet. Då räcker det

Prot. 2001/02:7

2 oktober

Bordläggningsdebatt

inte med forskning vid de stora universiteten, utan den forskningen måste komma också de mindre regionala högskolorna till del.

Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! Jag instämmer helt i att de regionala högskolorna har en stor och viktig roll som motorer för enskilda personer, för företagare, för näringslivsstruktur, för kommuner runt om i vårt land. Jag bor i en region som har fått ändra skifte i sin struktur tack vare en växande regional högskola. Jag vet vad det betyder för våra traditionella bruksorter. Jag stöder det fullt ut.

I propositionen lägger vi tonvikten på den lokala och regionala utvecklingen. Vi förstärker arbetet med det som har varit tillväxtavtal och som nu ska bli tillväxtarbete. Vi erbjuder kommunerna tillsammans i kommunal samverkan att utveckla olika typer av service inom räddningstjänst, inom vården och mycket annat där vi vill se mera av samarbete. Vi lägger mycket pengar på Kooperationen, byalag, folkrörelseråd, den sociala ekonomin. Det är de som finns lokalt, Eskil Erlandsson. Det är där vi ser att idéerna, entreprenörerna och viljan till förändring är som starkast. Det är de som har svaren. Det är de som ska få förtroendet, och det är där vi lägger resurserna.

Men hur är det, Eskil Erlandsson, med det kommunala skatteutjämningsystemet? Vågar Eskil Erlandsson svara på frågan hur ni ska beträda en väg som minskar klyftorna i vårt land men som tar avstånd, som moderaterna önskar, från det kommunala utjämningsystemet? Hur ska det gå till?

Anf. 30 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska börja med skatteutjämnningen. Det är min och Centerpartiets uppfattning att vi måste ha ett kommunalt skatteutjämningsystem, ungefär i den tappning som vi har det i dag. Vi har därtill som parti i regeringsställning varit med om att forma det systemet, att utveckla detsamma. Vi står för det och kommer fortsatt att stå för det. I den delen kan statsrådet vara lugn och trygg.

Vad beträffar de andra delarna i repliken vill jag säga återigen att samtidigt som man vill lyfta ned beslutskraft från några till människor i bygder och regioner så lyfter man i en annan proposition bort den möjligheten genom att man lyfter upp saker och ting till en nivå som är fullkomligt onåbar för den vanliga människan som jobbar i de organisationer som vi talar om, byalag och liknande.

När det gäller forskning och utveckling säger jag att det är jättebra att det anslås mer pengar till mer utbildning, speciellt vid de regionala högskolorna, institutioner som tillhandahåller distansutbildningar, osv. Men var är forskningen, statsrådet? Den får vi inte glömma därför att de företag som finns runt de regionala högskolorna behöver också forskningsresurser för att utvecklas i sin tur. Det anser jag, fru talman, saknas i den här propositionen.

Anf. 31 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Som ledamot i den för nästan exakt ett år sedan, närmare bestämt den 27 september, avslutade Regionalpolitiska utredningen har jag självfallet sett fram mot den regionalpolitiska propositionen med

mycket stor nyfikenhet. När den nu har lagts fram känner jag mig både glad och besviken.

Jag är glad över att det talas mycket om regional utveckling och besviken över att det största anslag som föreslås – om jag nu har läst rätt – är de livligt diskuterade 3 miljarderna till sanering av kommunala bostadsföretag.

I utredningen var vi överens om att det är nödvändigt att försöka att få en ny syn på den politik som vi bedriver för att skapa möjligheter för alla delar och regioner i landet att leva vidare. Vi var också tämligen överens om att minska på de selektiva stöden och satsa på generella åtgärder som är bra för alla i glesbygden.

Folkpartiet är av den bestämda uppfattningen att selektiva stöd sällan gör någon större nytta. Vi hade önskat att de hade tagits bort. Nu föreslår regeringen att man ska ta bort småföretagsstödet. Det är allt. Men t.ex. sysselsättningsstödet och en del andra stöd får vara kvar tills vidare och ska utredas – en gång till! Vi har ju faktiskt i utredningen redovisat material som visar att sysselsättningsstödet inte ger långsiktiga effekter i de företag som har fått det. Varför utreda igen?

Jag är väldigt glad över att regeringen föreslår sänkta arbetsgivaravgifter i stödområde A, men jag är besviken över att nivån är alldeles för låg. Jag – som många andra – har varit på besök hos företagaren Hans Mörtberg i Övertorneå. Hans korrespondens med EU-kommissionären Mario Monti har visat att EU går med på en nedsättning upp till en summa av 100 000 euro på tre år, det s.k. minimistödet.

Här i debatten har det talats om att lönesumman ska ligga på den nivån, men enligt de uppgifter som jag och utredningen har fått är det nedsättningen som får uppgå till 100 000 euro. Där måste vi kanske få klarhet. Men, som sagt, så långt vill inte regeringen gå. Varför inte? Det vore väl bättre att använda pengarna till det än till Bostadsakuten.

Jag och mitt parti kan inte förstå hur 3 miljarder till de kommunala bostäderna ska fungera som tillväxtfaktor. Dessutom blir det – som flera här har sagt – lite märkligt att de kommuner som har ansträngt sig och någorlunda klarat av att hantera sina lägenheter nu blir utan hjälp, medan de som har varit mindre restriktiva ska få stöd.

Man borde för länge sedan ha sålt ut lägenheterna som bostadsrätter, enligt vår uppfattning, men jag vet att det är kontroversiellt. Det föreslog jag i Lycksele för sju åtta år sedan, men jag fick förstås avslag. Det hade nog känts bra för majoriteten i vår kommun i dag om man hade gjort det.

Man kan misstänka att det här förslaget är till för att, som någon sade häromdagen, lugna de socialdemokratiska politikerna i de ”röda” kriskommunerna. Det här har diskuterats under dagen, men jag har fortfarande den uppfattningen. Därför gladde det mig mycket att höra Lotta Gröning, chefredaktör för Norrländska Socialdemokraten och expert i vår utredning, uttala sin kraftfulla kritik mot detta förslag i Godmorgon världen i radio i söndags.

En hel del mindre förslag i propositionen förefaller vara bra: program för lokal näringslivsutveckling, utveckling av innovationssystem, program för trä, mineral och turism, resurscentrum och mikrostat för kvinnor. Sammantaget är det många bra förslag, men de förutsätter lokalt och regionalt självbestämmande.

Prot. 2001/02:7
2 oktober

Bordläggningsdebatt

Därför är det synnerligen motsägelsefullt att regeringen – jag tar mig friheten att nämna det, trots att statsrådet tydligen inte gillar det – samma dag som man lade fram den regionalpolitiska propositionen – där det, precis som Eskil Erlandsson har sagt, talas mycket om beslut på den lokala och regionala nivån – lade fram en proposition om regional samverkan och statlig länsförvaltning, som enligt Folkpartiets mening går åt rakt motsatt håll. Försöken med folkvalda regionparlament ska stoppas. Regeringen föreslår i stället att man ska inrätta kommunalförbund. Mer makt åt landshövdingarna – statens förlängda arm – och mindre makt åt folket!

För att återgå till regionalpolitiken kan jag också nämna att vi tycker att det är bra att staten tar mer ansvar för småflygplatserna, men det är mindre bra att det – såvitt jag har hunnit att se – inte finns något förslag till billigare persontransporter. Infrastrukturen är A och O för regional utveckling, och därför hade det varit bra om vi hade fått förslag på det området i samma proposition eller åtminstone samtidigt. Nu väntar vi med spänning på morgondagen då den här propositionen för tredje eller för fjärde gången har aviserats.

Vi i Folkpartiet är nöjda med att man inte har föreslagit något särskilt glesbygdsavdrag, men vi hade gärna sett en särskild rätt till avdrag för resor till och från barntillsyn – en nödvändig utgift för inkomstens förvärvande för de allra flesta småbarnsföräldrar.

När det gäller utbildningsområdet finns det flera bra förslag: ökad satsning på distansutbildning och utlokaliserad utbildning, kommunala lärcentrum m.m. Det är verkligen angeläget att kommunerna får stöd för de extra kostnader som de har för den utlokaliserade utbildningen: för studielokaler, kårlokaler för studenterna etc. Jag hade i går tillfälle att besöka det nya studenthuset i Lycksele, en verklig oas för de studenter som nu finns i vår stad, men det innebär en stor utgift för kommunen. Det är bra om vi får hjälp till detta.

Det känns också positivt att regeringen vill göra regionala kultursatsningar enligt den regionalpolitiska propositionen. Samtidigt är det negativt att det i regionpropositionen föreslås att regeringen ska ta tillbaka beslutanderätten över bl.a. statsbidrag till regionala kulturinstitutioner. Det hela är lite motsägelsefullt. Vad är egentligen avsikten?

Till sist: Det övergripande intrycket efter en snabb genomläsning är att det ändå finns en hel del bra förslag i propositionen om tillväxt och livskraft i hela landet, men det mesta kan givetvis göras mer och bättre, och vi tycker att en del bör tas bort. Jag har nämnt en del exempel här, och mer kommer i vår motion om ett par veckor. Men även jag har klart för mig att ingen av oss har sjöar av pengar att ösa ur. Därför gäller det för oss alla att det som satsas blir rätt.

Anf. 32 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! Jag vill säga något kort om Yvonne Ångströms funderingar kring företagsstöden. Alla typer av generella stöd och riktade stöd kan ifrågasättas. Under mina resor runtom i landet under det senaste året har jag konkret diskuterat de åtgärder som jag förfogar över inom regionalpolitiken. Jag har då mött tillräckligt många företagare som har vittnat om att för dem har t.ex. transportbidraget varit avgörande för möjligheten

att ha ett företag kvar i Örnsköldsvik och ha sin marknad i Mälardalen eller i Skåne.

Fram till dess att jag har ett svar på frågan hur deras förutsättningar ska bli likvärdiga över landet, oavsett var företagen ligger, anser jag att det finns starka skäl att ha kvar de företagsstöd som vi nu föreslår.

Sedan vill jag också säga att i Hällefors, i Hofors och i Smedjebacken är inte den stora frågan om kommunledningen kan acceptera bostadsrätter eller inte, utan den stora frågan är hur man ska se till att de människor som bor där just nu vill stanna kvar, driva företag och föda barn. Det är där man tappar allra flest invånare. Oavsett formen för driften är verkligheten sådan att man behöver riva hundratals lägenheter.

Anf. 33 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag är inte överens med statsrådet om att alla typer av selektiva stöd är bra. Jag har också gjort rätt många resor. De företagare som jag har pratat med i Västerbotten tycker i varje fall att t.ex. sysselsättningsstödet inte är värt att ha kvar. Jag vet att vi och företagarna kan ha olika uppfattningar, men Folkpartiets uppfattning kvarstår, att man ska vara väldigt försiktig med selektiva stöd.

När det gäller omvandlingen till bostadsrätter sade jag att man borde ha gjort det mycket tidigare när det fanns tid. I dag förstår jag att det inte går. Men jag tycker fortfarande inte att 3 miljarder till bostadsföretagen är en bra satsning. Där har vi olika uppfattning.

Anf. 34 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Eftersom ni, mina kära ledamöter här i kammaren, förmodligen som jag sitter och skriver motioner och kanske just nu t.o.m. skulle ha haft gruppmöte, tänker jag inte inleda med nödvändigheten av att hela Sverige ska leva, för det vill vi ju allihop. Ingen skulle säga emot mig. Dessutom har Ulrica Messing i sitt inledningsanförande, tycker jag, pläderat väl för hur hela Sverige kan leva. Dock kan Sverige leva på olika sätt utifrån olika förutsättningar i olika delar av landet.

Fru talman! Av de 4 miljarder som finns i regionalpolitiska medel, och då har jag inte inkluderat AMS-medel, fick den här propositionen en del av anslagssparandet att arbeta med. Utifrån dessa marginella förutsättningar, verkligheten, finns mycket gott i propositionen. Jag tycker att det är ett skickligt arbete som har gjorts. Men självklart är vi från Miljöpartiets sida inte nöjda med alla frågor, och jag återkommer till det senare.

Utgångspunkten för den regionalpolitiska propositionen är densamma som den tidigare utredningens. Utredningens förslag var till stora delar enhälligt. Regionalpolitik är till för hela landet. Fokus sätts på att skapa fungerande lokala arbetsmarknadsregioner. En nyckelfråga för de glest befolkade delarna är få större lokala arbetsmarknadsregioner därför att företagen i dag skyr de små arbetskraftsregionerna. De är rädda för att drabbas av kompetensbrist.

Eftersom socialdemokraterna i stort sett inte har velat ha några förändringar av de existerande stödformerna, har förhandlingarna kring propositionen i huvudsak gällt frågor vid sidan av – ett stödstrumpssamarbete skulle man kunna kalla det för – men är icke att förakta.

Prot. 2001/02:7
2 oktober

Bordläggningsdebatt

Några frågor där Miljöpartiet känner ett extra ansvar för innehållet vill jag lyfta fram.

Vi vill ha nya satsningar på entreprenörskap. Här lovar vi nya satsningar. Frågan ska få en skjuts framåt. Och tack vare samarbetet finns det krav på mer pengar för att utveckla träindustrin. Vi hoppas från Miljöpartiets sida att på sikt få slut på bananrepubliktänkandet, att man ska köra ut råvaror med långtradare för att sedan köpa in förädlade produkter dyrt, utan att man ska förädla på ort.

Vi säger också att tack vare samarbetet har stödet till innovationer och kluster ökat, nu med sammanlagt 70 miljoner.

Distansutbildningen, som delvis har lösts på annat sätt genom att universiteten får högre ersättning per distansstudieplats, är ett resultat av samarbetet.

När det gäller tillväxtavtalen är vi många som är väldigt kritiska till hur de har skötts, just att de har skötts via länsstyrelserna. Det är alltså i princip samma män som har suttit med tillväxtavtalen som man ser på alla bilder i Handelskammarens tidning. I en del kommuner som jag har besökt har man på kommunnivå inte känt till innehållet i tillväxtavtalen. Men här pågår hela tiden ett informationsarbete, och det finns kommuner som man bör lyfta fram, t.ex. Katrineholm, där man i dag har lyckats med ett underifrånperspektiv. Där får man t.o.m. in kvinnorna som en del av tillväxten, och man får också in kulturen. Vi i Miljöpartiet tror på kulturell tillväxt.

När det gäller penningstöd och avskrivna studielån ska förslag tas fram om stöd till nyckelpersoner som bor eller vill bosätta sig i glesbygd.

När det gäller byautvecklingsgrupperna, som ska få finansiell stimulans, handlar det faktiskt om en satsning på 30 miljoner kronor just för bygdeutveckling uppdelat på tre år. Pengarna ska kunna sökas av ideella organisationer, t.ex. byalag, men också av enskilda entreprenörer. Frågan om att utöka användningen av bygdemedel ska också utredas vidare just för att stärka det här underifrånperspektivet som vi alla är så ense om att vi vill ha.

Att återföra en del av vattenkraftsinvesteringarna till landsbygden är ett krav som har framförts av båda samarbetspartierna, men vi har liksom inte kommit så speciellt långt där. Men när strukturfondspengarna nu kommer att minska behövs en fond för att ersätta de här insatserna.

Målet att kollektivtrafiken ska kunna samordnas i länet kommer en kommitté att arbeta vidare med. Det är lite patetiskt hur det fungerar i dag när transporterna går fram och tillbaka förbi ställen där det skulle kunna gå att samarbeta och att transporterna går tomma tillbaka t.ex. Med den nya datatekniken finns mycket att göra för att samordna distribution och samordna kollektivtrafiken.

Sänkta sociala avgifter för småföretagare inom stödområde A, arbetsgivaravgifterna, tycker vi är mumma för framtiden. Vi ser det här bara som en början på sänkningar i hela landet.

Sedan har vi gles- och landsbygden som ska kretsloppsanpassas. I dag finns det ungefär 4 000 lokala utvecklingsgrupper runtom i landet, och gemensamt för dessa är att de samlar människor på en viss plats runt aktiviteter som syftar just till att förbättra den lokala miljön. På flera av de här platserna deltar även utvecklingsgrupper aktivt i själva samhälls-

planeringen inom ramen för bl.a. kommunernas arbete. De lokala utvecklingsgrupperna har visat sig ha väldigt stor betydelse främst i glesbygds-, landsbygds- och skärgårdsområdena. Skärgården får ta del av 0,5 av 10 miljoner.

Lokala näringslivsutvecklingen har fått extra medel, men de är inte tillräckliga. Samordningen inom servicesektorn vill vi gärna se en fortsättning på.

Analys och prioriteringar i tillväxtprogrammen ska numera också innehålla ett hållbart utvecklingsperspektiv, och det är inte en minut för tidigt.

Sedan har vi kommuner med kraftigt minskade befolkningar som har fått ett kraftfullt ökat stöd. Vi fick också igenom åtskilliga miljarder riktade till just upprustning av vägar på landsbygden, för en levande landsbygd.

Affärsrådgivning för kvinnor och affärsrådgivning för invandrare ska få 9 miljoner extra.

Vidare blir det utökad användning av bygdemedlen och 3 miljoner kronor för nationellt informationscentrum för samefrågor. Vi kommer naturligtvis att återkomma till att de också i fortsättningen ska få medel.

Fru talman! Det som vi inte har fått så speciellt mycket gehör för i förhandlingarna är frågan om riskkapital i glesbygd. I glesbygden fungerar inte lånemarknaden. Bankerna lånar inte ut till investeringar, eftersom marknadsvärdet på fastigheterna är lågt och det inte ger bankerna någon garanti. Det här är en stor broms för utvecklingen. Vi har därför drivit hårt att man ska återskapa en statlig lånegaranti. Regeringen hävdar att man måste förändra i de gamla systemen för att detta ska fungera. Det har därför inte varit möjligt att genomföra några förändringar nu.

Nu har vi kommit överens om att regeringen ska lägga fram förslag under 2002, efter det att vi har haft en gemensam arbetsgrupp som bereder frågan. Vi får då se hur det blir med det här. Frågan är ännu inte löst, men vi hoppas att arbetsgruppen som ska tillsättas för att arbeta med lånegarantierna ska kunna skapa ett system som ska kunna bli aktuellt från den 1 januari 2003.

Sedan, fru talman, är det frågan om pengar till de lokala utvecklingscentrumen. Här blev det inte tillräckligt mycket. Det blev 20 miljoner för i år, ytterligare 5 miljoner nästa år, 10 miljoner år 2003 och 15 miljoner år 2004. Det behövs mycket mer, därför att i och med att vi i riksdagen fattar beslut om den här propositionen får kooperativen ett utvidgat ansvarsområde. De kommer också att få vara rådgivare till den sociala ekonomins aktörer och också till kreditgarantiföreningarna. Det här är ett extremt utökat arbete, och de har redan i dag svårt att klara sitt arbete. Det behövs åtminstone två årsanställda per centrum. Vi kommer att fortsätta att kräva mer basfinansiering för att kunna utveckla de bitar som vi har skrivit in.

Nordiska rådet hade ett seminarium i Finland förra året och tittade då på den nordiska utvecklingen av regionalpolitiken som ser väldigt lika ut. Tyvärr finns det partier i Norge som använder Sverige som exempel för att minska stöden i landet, medan vi i Sverige använder Norge som exempel för att öka stöden i landet. Men situationen ser likadan ut. Vi hade forskare med från alla nordiska länder, och de var rörande eniga om att för att de studerande ska vilja flytta tillbaka efter det att de har varit ute

på olika studieorter i Sverige och i världen krävs det en fungerande omsorg för barn, ett fungerande bibliotek, bra teater, tandvård, hela det sociala paketet så att man som familj ska kunna känna sig trygg. Där har vi mycket att hämta in för att stärka hela landet. Vi tror, som sagt var, på kulturell tillväxt.

Slutligen, fru talman, vill jag säga att turismen är ett pinsamt eftersatt område i Sverige. Här finns det mycket att hämta in. Fisketurismen ser vi i Miljöpartiet som en framtidsbransch. Det finns med i vår motion som vi framöver lägger fram om regionalpolitiken. I år finns det mer lax i de norrländska vattnen än på mycket länge, och det är glädjande. Det skapar förutsättningar för såväl yrkesfiske som sportfiske. Just fisketurismen har stor potential. Den kan verkligen skapa arbete och liv i bygder som i dag saknar detta. Men då krävs att laxen kan ta sig upp i älvar som tidigare hade lax och att alltmer av fångstkvoterna flyttas norröver.

Anf. 35 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill gärna, utan att ta någon djupare polemik med Ewa Larsson, fråga henne lite grann om synen på infrastruktur. Nu är det inte infrastrukturpropositionen som vi diskuterar utan regionalpolitiken, men det hänger ju samman.

Ewa Larsson nämnde att hon hoppas att produkter ska förädlas på orten och sedan transporteras från stället där de tillverkas, förädlas osv. På vad ska de transporteras? Förvisso ska vägarna rustas upp osv. Ska det gå på järnväg? Hur mycket ska bensinpriserna, dieselpriserna, höjas? Jag får inte riktigt det allmänna resonemanget att stämma när jag försöker få ett grepp över hur Ewa Larsson egentligen tänker i de här frågorna.

Likaså nämnde Ewa Larsson att det ska till mer bidrag. Ändå talar hon om ett underifrånperspektiv. Jag får inte ihop det här riktigt. Det skulle vara intressant att få *någon* liten fördjupning i alla fall, särskilt när det gäller det här med hur man ska transportera både sig själv som person och varor och produkter.

Anf. 36 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! I all enkelhet kan jag säga att med rätt prispolitik på t.ex. långtradare skulle det inte bli lönsamt att köra iväg virke utanför landet på vägarna, och köra sönder vägarna, och sedan till ett högre pris importera en förädlad produkt. Jag tror att framtiden ligger i att förädla produkten på ort och ställe. Jag tycker att frågeställningen om hur det hänger ihop var lite flummig. Det är klart att infrastrukturen hänger ihop. Om Harald Bergström menar att Miljöpartiet inte vill satsa på motorvägar så tror jag inte att det är motorvägar som gynnar glesbygden i dag. Där pratar vi mer om Stockholm, om storstadsregionerna och deras motorvägar.

Vad Miljöpartiet har åstadkommit i budgetförhandlingarna är ju en satsning på kommunikationer som är en av de största sedan lång tid, när det gäller tågen den största sedan 1800-talet. Personligen skulle jag också vilja ha en satsning på kollektivtrafiken i Stockholms stad, så att vi fick en ringled av kollektivtrafik här, men än så länge har jag ingen majoritet i det ärendet.

Jag ser absolut ingen motsättning mellan mer bidrag och underifrånperspektiv – tvärtom. För att kunna få en levande glesbygd, för att kunna få byalagen och de kooperativa verksamheterna att fungera, måste vi ge stöd så att de har möjlighet att överleva och utvecklas.

Prot. 2001/02:7
2 oktober

Bordläggningsdebatt

Anf. 37 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag har den motsatta uppfattningen. Vi ska inte ha så mycket stöd utan låt folk utveckla sig själva och behålla det de tjänar och använda det i stället. Stödet är inte för mig den huvudfåra som ger möjlighet till utveckling i landet.

När det gäller motorvägar, Ewa Larsson, är det så att det regionala transportnätet och det finmaskiga blodomloppet ute i regionerna, i byarna, socknarna och kommunerna, måste hänga ihop. Jag nämnde motorvägar, och jag gör det igen, för de behövs för att klara av att just ta hand om det som det finmaskiga blodomloppet levererar.

Anf. 38 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Om Folkpartiet ger oss stöd i att inte bygga motorvägar i Stockholm så kommer det att finnas mer pengar över till det finmaskiga nätet i hela landet. Även i Södermanland är det finmaskiga nätet sönderkört. Vi behöver inte gå ända upp till Norrbotten för att hitta det.

När det gäller hur man ser på bidrag och underifrånperspektiv är vi olika partier. Om vi tyckte likadant skulle vi vara samma parti. Jag vill påminna Folkpartiet om att avgiften för att gå på kommunal musik- och kulturskola skiljer i landet mellan 0 kr och 1 300 kr. Då kan man fundera över hur stor valfriheten för barnfamiljer som vill ha sina barn i dylik verksamhet är.

Anf. 39 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! En av förutsättningarna för att människor ska växa, regioner ska utvecklas och livskraft ska finnas i alla delar av landet är ju att människor har något slags egen beslutskraft, att man har självbestämmande. Vad jag förstår har ju Miljöpartiet ställt upp i en samverkan med regeringen omkring den proposition som vi behandlar i dag. Det har man inte gjort när det gäller propositionen *Regional samverkan och statlig länsförvaltning*, vilken avlämnades samma dag. Där ser jag, som jag sade i mitt anförande, att de går på tvärs mot varandra. Hur kan det komma sig att Miljöpartiet inte har sett till att rycka bort den del som handlar om att man tar ifrån människor beslutskraft i denna proposition? I och för sig har inte Miljöpartiet varit med om att förhandla fram den, men man hade ändå kunnat villkora så att vi inte hade fått det elände som jag nu tror att vi kommer att få, dvs. att vi inte kommer att få någon regional utveckling.

Anf. 40 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Samarbetet kring denna proposition möjliggör nu för Eskil Erlandsson att rösta på alla de bra förslag som han själv drog här i talarstolen. När det gäller resultatet av PARK-utredningen har vi från Miljöpartiets sida gått ut med öppen hand och sagt: Samarbeta med oss

om en motion med anledning av den här propositionen! Här kan vi tillsammans göra något bra av den också. Så där har inte tåget gått.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2001/02:7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning

2001/02:17 Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag och lagen om hemlig kameraövervakning

2001/02:18 Beskattnings av kostnadsersättningar till statligt anställda stationerade utomlands, m.m.

2001/02:19 Upphävande av lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 1 oktober

2001/02:20 av *Leif Carlson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Läkemedelskostnader

2001/02:21 av *Kenth Högstrom* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Störningar av tågtrafiken på ostkustbanan

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 oktober.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 28 september

2001/02:39 av *Ola Karlsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Teracom

2001/02:40 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Syriens kandidatur till FN:s säkerhetsråd

2001/02:41 av *Johan Lönnroth* (v) till näringsminister Björn Rosengren
EU-kommissionens förslag till hamndirektiv

den 2 oktober

Prot. 2001/02:7
2 oktober

2001/02:42 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Splittring av familjer i Sverige då en av parterna avvisas

Frågorna 39–41 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 oktober.

Fråga 42 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 oktober.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 september

2001/02:2 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Aidsvården i Sydafrika

2001/02:3 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Fångar i Serbien

2001/02:18 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bomässan Bo01 i konkurs

2001/02:21 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Mänskliga rättigheter i Israel

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 oktober.

13 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om särskild företrädare för partigrupp	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Svar på interpellation 2001/02:11 om utlokalisering av delar av Forgusverksamheten.....	3
Anf. 1 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	3
Anf. 2 RUNAR PATRIKSSON (fp)	4
Anf. 3 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	5
Anf. 4 RUNAR PATRIKSSON (fp)	5
Anf. 5 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	6
Anf. 6 RUNAR PATRIKSSON (fp)	6
6 § Svar på interpellation 2001/02:10 om talängslan.....	6
Anf. 7 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	6
Anf. 8 HARALD NORDLUND (fp)	8
Anf. 9 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	8
Anf. 10 HARALD NORDLUND (fp)	9
Anf. 11 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	10
Anf. 12 HARALD NORDLUND (fp)	11
Anf. 13 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	11
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	12
8 § Bordlägningsdebatt med anledning av den regionalpolitiska propositionen	12
Anf. 14 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	12
Anf. 15 OLA SUNDELL (m)	14
Anf. 16 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik	16
Anf. 17 OLA SUNDELL (m) replik	17
Anf. 18 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik	17
Anf. 19 OLA SUNDELL (m) replik	18
Anf. 20 GUNILLA WAHLÉN (v)	18
Anf. 21 HARALD BERGSTRÖM (kd)	20
Anf. 22 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik	22
Anf. 23 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	23
Anf. 24 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik	23
Anf. 25 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	24
Anf. 26 ESKIL ERLANDSSON (c)	24
Anf. 27 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik	27
Anf. 28 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	27
Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik	28
Anf. 30 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	28
Anf. 31 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	28
Anf. 32 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik	30
Anf. 33 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	31
Anf. 34 EWA LARSSON (mp)	31
Anf. 35 HARALD BERGSTRÖM (kd)	34

Anf. 36 EWA LARSSON (mp) replik.....	34	Prot. 2001/02:7
Anf. 37 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	35	2 oktober
Anf. 38 EWA LARSSON (mp) replik.....	35	
Anf. 39 ESKIL ERLANDSSON (c).....	35	
Anf. 40 EWA LARSSON (mp).....	35	
9 § Bordläggning.....	36	
10 § Anmälan om interpellationer.....	36	
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	36	
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	37	
13 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.....	37	

